

Bažnyčia Lietuvoje

Žolinės atlidai Pivašiūnuose	2
Kaišiadorių vyskupijoje paminėta Tikybos mokymo 20-mečio sukaktis	3
Žolinės atlidai Krekenavoje	4
Piligriminė kelionė	6
ES jaunimas domėjosi religija ir tikėjimu Lietuvoje	7
Susitikimas su „Avinėlio užtarėjų“ bendruomenės įkūrėja	8
<i>Caritas</i> dvasinės atgaivos diena	9

Homilijos

MALONĖ NUSIDĖJĖLIAMS 24 eilinis sekmadienis (C)	10
KŪRYBINGAS PRIEVAIZDAS 25 eilinis sekmadienis (C)	11
LEMTINGAS PASIRINKIMAS 26 eilinis sekmadienis (C)	12

Dokumentai

Popiežiškoji Biblijos komisija BIBLIJA IR MORALĖ <i>Krikščioniškojo elgesio biblinės šaknys</i>	13
---	----

Bažnyčia pasaulyje

Dėl popiežiaus neviešai aukojamų Mišių	22
Krikščionių vienybės vizija	22
Neigiamas finansinis Vatikano balansas	23
Kardinolas įspėjo dėl nykstančio Europos kultūros pamato	23
Vyskupų kongregacijos prefektas apie naująją evangelizaciją	24
Liturgija nulems Bažnyčios ateitį	24

Žolinės atlaidai Pivašiūnuose

Šiais metais į aštuonias dienas trunkančius Žolinės atlaidus Pivašiūnuose maldininkų susibūrė šiek tiek mažiau nei įprasta. Tikėtina, kad sutrukdė karštis, mat pagrindinę atlaidų dieną oro temperatūra Pivašiūnuose siekė net 34 laipsnius. Šiųmetės oro išdaigos papildė ir Žolinės atlaidų maldų intencijų sąrašą. Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis, pagrindinę atlaidų dieną – rugpjūčio 15-ąją, kviesdamas tikinčiuosius melstis už žemdirbius, Tėvynę, šiais metais mininčią Laisvės dvidešimtmečio sukaktį, maldomis prašė užtarti ir Dzūkijos regiono bei visos Lietuvos žmones, šią vasarą nukentėjusius nuo gamtos nelaimių.

Žolinės atlaidai prasidėjo rugpjūčio 14 d. vakaro pamaldomis. Į pamaldas atvykęs Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis paskelbė jų pradžią ir supažindino su atlaidų aštuondienio tvarka. Kaip kasmet, išvakarių pamaldose dalyvavo gausus maldininkų būrys iš Jiezno parapijos, lydimas klebono kun. R. Bičkausko. Atlaidų išvakarėse Jiezno parapijos tikintieji jau nuo seno organizuotai atvyksta į Pivašiūnus; šios piligrimystės iniciatorius – garbingo atminimo Kaišiadorių vyskupijos kunigas B. Bulika, ilgametis Jiezno parapijos klebonas.

Pagrindinę atlaidų dieną – rugpjūčio 15-ąją – Žolinės iškilmių šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Vilniaus arkivyskupas metropolitas kard. A. J. Bačkis, šv. Mišias koncelebravo Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius SJ, Telšių vyskupas J. Boruta SJ, Šiaulių vyskupas E. Bartulis, Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis, Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas A. Poniškaitis, Vilkaviškio vyskupas emeritas J. Žemaitis, nominuotasis vyskupas G. Grušas, taip pat kunigai, tarp jų Kaišiadorių vyskupijai mielas svečias iš Magdeburgo vyskupijos kunigas Tomas Kriesel, atvykęs į šventę su trimis Magdeburgo vyskupijos seminaristais. Pastarieji patarnavo Žolinės liturgijoje.

Kaip kasmet, šių iškilmių pamaldose giedojo Kaišiadorių vyskupijos parapijų jungtinis choras, grojo karinis pučiamųjų orkestras iš Alytaus. Po šv. Mišių bažnyčios šventoriuje Eucharistijos procesijai vadovavo vysk. A. Poniškaitis. Pamaldas transliavo Lietuvos televizija ir *Marijos radijas*.

Rugpjūčio 16-ąją buvo meldžiamasi už šeimas, šeimos centrų darbuotojus ir savanorius. Pagrindinėms pamaldoms vadovavo Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis, homiliją pasakė Romoje studijuojantis doktorantas kun. M. Sabonis.

Rugpjūčio 17-ąją maldose prisiminti ligoniai, *Caritas* darbuotojai ir savanoriai. Pagrindinėms pamaldoms vadovavo Kaišiadorių vyskupas, pamokslą pasakė kan. P. Linkevičius, Darsūniškio parapijos klebonas, turintis ilgametę slaugos ir globos patirtį. Gausus būrys *Caritas* savanorių po šv. Mišių susirinko į agapę: jau tapo tradicija, kad piligrimystė į Pivašiūnus yra ne tik maldos, bet ir bendravimo įvykis.

Rugpjūčio 18-ąją melstasi už dvasininkus ir vienuolius bei prašyta pašaukimų į dvasinį luomą. Pagrindinėms pamaldoms vadovavo Kaišiadorių vyskupas, homiliją pasakė vyskupo generalvikaras mons. dr. A. Jurevičius, ypač pabrėžęs grynios meilės tarnystę Viešpaties vynuogyne. Šv. Mišių metu giedojo seserų vienuolių choras, o prie agapės stalo pašaukimo džiaugsmas išsiliejo ir liaudiškomis dainomis.

Paskyrimai

Panevėžio vyskupijoje

Kun. **Vladas Kremenskas** atleistas iš Panemunėlio administratoriaus pareigų, paliktas aptarnauti Panemunėlio geležinkelio stoties koplyčią.

Kun. **Vilnis Viktoras Cukuras** paskirtas Panemunėlio parapijos administratoriumi.

Kun. **Gediminas Jankūnas** paskirtas Panevėžio vyskupo vikaru pastoracijai.

Kun. **Eugenijus Troickis** paskirtas Panevėžio Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo koplyčios rektoriumi ir Panevėžio vyskupijos sielovados centro kapelionu.

Kun. **Pavel Andžejevski** atleistas iš Panevėžio katedros vikaro pareigų ir paskirtas Panevėžio Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo koplyčios vice-reaktoriumi, paliktas rūpintis Neokatechumenato bendruomene.

Kun. **Simas Maksvytis** atleistas iš Truskavos ir Ančiškio parapijų klebono pareigų ir siunčiamas į Romą studijuoti bažnytinės teisės.

Kun. **Albertas Kasperavičius** atleistas iš Pušaloto ir Kriklinių parapijų klebono pareigų ir paskirtas Truskavos ir Ančiškio parapijų klebonu.

Kun. **Kęstutis Girklys** atleistas iš Antašavos parapijos klebono pareigų ir paskirtas Pušaloto ir Kriklinių parapijų klebonu.

Kun. **Rimantas Gudelis** paskirtas Antašavos parapijos administratoriumi.

Kun. **Saulius Černiauskas** atleistas iš Joniškėlio parapijos administratoriaus pareigų ir siunčiamas į Eichštetą (Vokietija) studijuoti liturgijos.

Kun. **Ričardas Banys** paskirtas Joniškėlio parapijos administratoriumi.

Kun. **Rimantas Rimkus** atleistas iš Panevėžio katedros vikaro pareigų ir paskirtas Biržų parapijos vikaru.

Kun. **Mindaugas Šakinis** atleistas iš Biržų parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Panevėžio katedros vikaru.

Kun. **Vydas Juškėnas** atleistas nuo Burbiškio parapijos aptarnavimo.

Kun. **Alfredas Puško** paskirtas aptarnauti Burbiškio parapiją.

Kun. **Audrius Vogulis** paskirtas Rokiškio parapijos vikaru.

-P-

Kard. V. Sladkevičiui – Kaišiadorių garbės piliečio vardas

Rugpjūčio 8 d. Kaišiadorių parapijos bažnyčioje – katedroje, švenčiant bažnyčios titulo – Kristaus Atsimainymo atlaidus, Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis priėmė Kaišiadorių rajono savivaldybės garbės piliečio vardo liudijimą ir regalijas, po mirties suteiktus Jo Eminencijai kard. Vincentui Sladkevičiui, buvusiam Kaišiadorių vyskupijos ganytojui. Juos įteikė Kaišiadorių rajono savivaldybės meras R. Urmilevičius. Kaišiadorių vyskupas padėkojo savivaldybei už parodytą pagarbą šiam iškiliam asmeniui ir priminęs keletą minčių iš jo pamokslų ragino įgyvendinti užsibrėžtą kardinolo siekį – būti Dievo gerumo ženklų savo aplinkoje. Liudijimas ir regalijos nuo šiol bus eksponuojami kard. V. Sladkevičiaus tėviškėje – Guronyse, memorialiniame kambaryje.

-Kš-

„Ekstremalūs nuotykių 2010“

Liepos 25–30 d. Kulautuvoje vyko krikščioniška vaikų ir jaunimo vasaros stovykla „Ekstremalūs nuotykių 2010“. Pirmoji tokio pobūdžio stovykla, organizuojama Kauno Šv. Pranciškaus Ksavero (jėzuitų) bažnyčios ir Taktinių treniručių centro, organizatorių nuomone, pasiteisino. Stovykloje daly-

Rugpjūčio 19-ąją buvo meldžiamasi už parapijas ir bendruomenes. Pagrindinėms pamaldoms vadovavo Kaišiadorių vyskupas, homiliją sakė kun. P. Teorius, Molėtų parapijos vikaras, atkreipęs dėmesį į Marijos „taip“, kaip bet kokios bendruomenės kūrimo ir veiklos pradžią.

Rugpjūčio 20-oji buvo skirta maldoms už vaikus ir jaunimą, už jaunimo centrų darbuotojus ir savanorius. Tradiciškai šios dienos išvakarėse jaunimas iš įvairių Kaišiadorių vyskupijos parapijų į Pivašiūnus atvyko pėsčiomis. Jiems surengtose Vyskupijos jaunimo dienose „Eikime į Jo artumą su padėka“ (Ps 95, 2) dalyvavo daugiau nei 200 jaunuolių. Pagrindinėms pamaldoms vadovavo Kaišiadorių vyskupas, homiliją pasakė kun. V. Kirka, Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centro dvasios vadovas. Jaunimas meldėsi, kad arki-vyskupas Teofilius Matulionis būtų paskelbtas palaimintuoju, nes būtent tą dieną sukako 48 metai nuo Dievo tarno mirties. Ta proga vakare Kaišiadorių katedroje taip pat buvo aukojamos šv. Mišios, kurių metu homiliją pasakė kun. M. Sabonis.

Rugpjūčio 21 d. melstasi už tikybos mokytojus, katechetus, pedagogus, katechetikos centrų darbuotojus ir savanorius, taip pat paminėta Kaišiadorių vyskupijoje tikybos mokymo 20-mečio sukaktis. Pagrindinėms pamaldoms vadovavo Kaišiadorių vyskupas, homiliją pasakė kun. G. Tamošiūnas, Kaišiadorių vyskupijos katechetikos centro dvasios vadovas. Po pamaldų vyskupijos tikybos mokytojai bei katechetai susirinko Pivašiūnų mokykloje, kur vyko šventinis minėjimas.

Rugpjūčio 22 d. Pivašiūnuose buvo švenčiama Švč. M. Marijos Karalienės išskilmė, melstasi už rožinio maldos mylėtojus – Gyvojo rožinio ir Marijos legiono narius. Kaip ir pernai, Kaišiadorių vyskupijos Gyvojo rožinio brolijos nariai surengė akciją: maldininkai ėjo pėsčiomis du kilometrus iki Pivašiūnų šventovės kalbėdami rožinį. Pagrindinėms pamaldoms vadovavo Kaišiadorių vyskupo generalvikaras, homiliją pasakė kun. dr. K. Kėvalas, *Marijos radijo* vadovas.

-Kš-

Kaišiadorių vyskupijoje paminėta Tikybos mokymo 20-mečio sukaktis

Rugpjūčio 21 d. Kaišiadorių vyskupija šventė Tikybos mokymo 20-metį. Renginys vyko svarbiausioje Kaišiadorių vyskupijos piligrimystės vietoje Pivašiūnuose, per Žolinės atlaidus. Į renginį, skirtą tikybos mokytojams ir katechetams, susirinko daugiau nei 80 dirbusių ir dirbančių tikybos mokytojų ir svečių.

Šventė prasidėjo Pivašiūnų šventovėje, kur prie Marijos Nuliūdusiųjų Pagodos visi susirinko į Švč. Sakramento adoraciją, meldėsi rožinio malda, šventė šv. Mišias. Pamaldoms vadovavo Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis. Katechetikos centro dvasios vadovas kun. G. Tamošiūnas per pamokslą mokytojus akino sutelkti dėmesį pirmiausia į didžiąją Gerosios Naujienos realiją – rūpestingąją tarpininkę ir užtarėją Švč. M. Mariją, šiandien į visus su meile žvelgiančią Pivašiūnų šventovėje. Marijos tarpininkavimas tikybos mokytojų veikloje labai svarbus. Marijai tarpininkaujant Jėzus Kanos vestuviniškams liepė: „Pripildykite indus vandens.“ Bažnyčia moko, jog šis vanduo – tai žmogiškosios pastangos, mūsų darbai. Kitaip tariant, turime pasirūpinti, kad niekas, o ypač tie, kurie mums patikėti, nestokotų

šio vandens – mūsų pastangų. O Dievas šį vandenį pavėrs geriausiu vynu, jei tik leisime jam veikti – kviesime į savo gyvenimą kaip anuomet Kanos vestuvių žmonės.

Po šv. Mišių, iškilmingo vyskupo palaiminimo ir kanoninio siuntimo visi šventės dalyviai susibūrė Pivašiūnų vidurinės mokyklos aktų salėje. Čia sveikinimo žodį tikybos mokytojams bei svečiams tarė Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis, ragindamas mokytojus neprarasti drąsos ir vilties skelbti Dievo žodį jaunoms širdims. Pranešimą, skirtą Tikybos mokymo 20-mečiui, skaitė Kaišiadorių vyskupo generalvikaras mons. dr. A. Jurevičius. Po to savo išvalgomis dalijosi Katechetikos centro buvusios vadovės B. Grižienė ir ses. V. Plečkaitytė MVS, apie nueitą kelią liudijo mokytojai, įteiktos vyskupo ir Katechetikos centro vadovų padėkos bei apdovanojimai. Ilgametė pedagogė ir pirmoji Kaišiadorių vyskupijos Katechetikos centro vadovė Birutė Grižienė dar 2007 m. buvo apdovanota Popiežiaus Benedikto XVI kryžiaus ženklų – apdovanojimu „Už Bažnyčią ir Popiežių“ (lot. *Pro Ecclesia et Pontifice*). Šiuo apdovanojimu pagerbiami tikintieji pasauliečiai už reikšmingus darbus bei nepaprastai uolias pastangas Bažnyčios labui. Šio lygio apdovanojimas Kaišiadorių vyskupijoje įteiktas antrą kartą.

Šventinis renginys baigėsi agape, kurios metu visus linksmo mokytojų Erikos ir Česlovo Kriščiūnų šeimos kapela iš Kaišiadorių parapijos.

-rp-

Žolinės atlidai Krekenavoje

Rugpjūčio 14–22 d. Krekenavoje vyko Žolinės atlidai. Sekmadienį, rugpjūčio 15-ąją, sumos šv. Mišias aukojo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas. Tikriausiai dėl užsitęsusių ir Lietuvoje neįprastų karščių pamaldose Krekenavoje per Žolinę dalyvavo kiek mažiau maldininkų nei įprasta.

Sakydamas pamokslą nepabūgusiems karščių tikintiesiems vyskupas Jonas Kauneckas kalbėjo apie keturias rožinio, galingesnio už ginklus, revoliucijas; tai Austrijos išvadavimas, SSSR sugriuvimas bei Filipinų pirmasis ir antrasis išvadavimas. Austrijoje 1947 metais įsteigta tarptautinė organizacija, vadinamoji Mėlynoji armija, ištikima Fatimos Marijos priesakams. 10 proc. austrų ėmė kasdien kalbėti rožinį. Ir štai nei iš šio, nei iš to, SSSR 1955 m. gegužės 13-ąją, Fatimos dieną!, išvedė Raudonąją armiją iš Austrijos. Ganytojas priminė 1986 m. vasario ir 1996 m. Rožinio revoliucijas Filipinuose. Pirmuoju atveju milijonai su rožiniais rankose susirinko protestuoti prieš korumpuotą F. Marcosą *režimą*. Išsklaidyti minioms Marcosas pasiuntė kariuomenę ir tankus. Žmonės nesitraukė. Daug kareivių lipo iš tankų ir prisijungdavo prie bendros rožinio maldos. Vasario 25-ąją diktatorius Marcosas kapituliuojo. Panašiai nutiko ir per antrąją Rožinio revoliuciją. 1996 m. prezidentu buvo išrinktas tautą populizmu pakerėjęs kino aktorius Josefas Estrada. Labai suklestėjęs korupcijai ir neteislingumui, kilo pilietinio karo pavojus. Kardinolas Jaime L. Sinas 2001 m. pakvietė tautą maldai, kol prezidentas bus nuverstas. Po poros dienų susirinko keli milijonai. Po kelių maldos dienų kariuomenės vadas ir generolai perėjo į maldininkų pusę.

„Kaip reikėtų tai įsidėmėti mums, lietuviams! – sakė vyskupas J. Kauneckas. – Atgavę laisvę, užmiršome Dievą. Bažnyčios pustuštės, malda šeimoje tokia reta. Pasitikime tik savo jėgomis. Ir stebimės – gyvenimo sąlygos vis sudėtingesnės, neteisingumo, smurto, korupcijos vis daugiau. Trokšdami

vavo 16 vaikų ir paauglių nuo 9 iki 16 metų. Stovykla susidomėjo vaikai ne tik iš Kauno miesto ar rajono, bet ir iš Vilniaus, Panevėžio, Anykščių, Druskininkų, Alytaus.

Stovyklautojai buvo maitinami 4 kartus per dieną, jais rūpinosi patyrę, savo darbą išmanantys vadovai. Nuo tvyrančių vasaros karščių vaikai atsivėsindavo maudydamiesi netoli esančiame vandens telkinyje. Stovyklautojai gyveno Kulautuvos pušyne, teikusiame galimybę ne tik stiprinti savo kūną dalyvaujant įvairiose Taktinių treniruočių centro instruktorių parengtose rungtyse, bet ir rasti ramybę bei susikaupimą prieš ryto ir vakaro maldas, kalbant apie Dievą, tikėjimo tiesas. Vaikai išmoko giedoti. Stovyklos metu šv. Mišios vaikams buvo aukojamos neįprastose aplinkoje, gamtos prieglobstyje, skatinant susiliesti su gamta ir su Dievu, atrasti jo meilę ir globą. Stovyklos svečias klierikas Eugenijus kalbėjosi su stovyklautojais apie Eucharistijos reikšmę ir prasmę, atsakė į klausimus, paskatino eiti išpažinties ir taip dar labiau priartėti prie Dievo.

Visos stovyklos metu asmeninis tobulėjimas, dvasinis augimas buvo susipynęs su aktyvia veikla. Vaikai buvo nuolat užimti. Instruktorius mokė, kaip patiems pasigaminti šaudymo lankus, rišti įvairius mazgus, pasistatyti pastogę ir kt.

Šeimos centrų darbuotojų stovykla

Liepos 30–rugpjūčio 1 d. Vilkaviškio vyskupijos šeimos centruose dirbantys savanoriai su šeimų nariais vieną savaitgalį tradiciškai, kaip ir kiekvienais metais, rinkosi Birštone. Seminare-stovykloje dalyvavo Alytaus, Marijampolės, Vilkaviškio, Prienų ir Šakių dekanatų šeimos centrų darbuotojai ir savanoriai su šeimomis.

Buvo aptariama atnaujinta sužadėtuosiu rengimo Santuokos sakramentui programa, keičiamasi darbo patirtimi. Savo išvalgomis pasidalijo, į klausimus

atsakinėjo ir dalį seminarų vedė už atnaujintos sužadėtinų programos įgyvendinimą vyskupijoje atsakingas kunigas Juozas Fakėjavas bei psichologė Asta Gudynienė.

Ses. Klara Stankutė SF supažindino su Šventosios Šeimos namuose Marijampolėje jau vykdomais ir numatomais darbais – programa „Pažink save“, „Besilaukiančių šeimų mokyklė“, „Mamyčių klubas“. Vyskupijos šeimos centrų veiklą kuruojantis kunigas Žydrūnas Kulpys pristatė savo mokslinę disertaciją „Krikščioniškoji kūno teologija: vedybinė kūno prasmė“.

Šeimų centrų dekanatuose savanoriai pasidalijo naujausia informacija ir literatūra, gavo ką tik išspausdintą metodinę medžiagą „Gaires vedėjams“, skirtą sužadėtinų rengimui Santuokos sakramentui. Šios knygos ir anksčiau išspausdintų pratybų sąsiuvinio sužadėtiniais leidybą parėmė Vokietijos katalikų solidarumo akcija Rytų Europai *Renovabis* bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kuri palaiko Lietuvos vyskupijų šeimos centrų rengimo santuokai tobulinimo programą. Po įtemptos dienotvarkės vakare visų laukė įdomi staigmena – pasiplaukiojimas laivu po Nemuną.

-bn-

Ministrantų stovyklos

Šiomet Kauno arkivyskupijos kurija vėl buvo pakvietusi jaunuosius patarnautojus į Kauno arkivyskupijos ministrantų stovyklas Kaulakiuose, Raseinių rajone. Pirmoji stovykla dvidešimt keturiems 13–20 metų vaikinams surengta rugpjūčio 2–6 d., antroji, skirta 6–12 metų vaikams, vyko rugpjūčio 9–13 d. Joje dalyvavo 32 mažieji patarnautojai. Stovyklose su įvairių parapijų bažnyčiose patarnaujanciais ministrantais dirbo jo sumanytoja arkivyskupijos sielovados koordinatore Vaida Spangelevičiūtė, Šiluvos parapijos klebonas kun. Erastas Murauskas, jiems talkino arkivyskupijos Jaunimo centro darbuotojai bei Kauno kunigų seminarijos klierikai. Stovyklau-

dvasinių, moralinių, materialinių permainų, negalime užmiršti pagrindinio permainų ginklo – maldos.“

Per Mišias giedojo Aušros Vartų choras, vadovaujamas s. Reginos Antanavičiūtės.

Rugpjūčio 16-ąją, kunigų ir vienuolių padėkos dieną, melsta pašaukimų į pašvęstąjį gyvenimą ir kunigystę, dėkota už Kunigų metus, po sumos šv. Mišių kunigai ir vienuoliai pasiaukėjo Švč. M. Marijai. Šv. Mišioms vadovavo vyskupai: Jonas Kauneckas ir Juozas Tunaitis. Šv. Mišių įžangoje Panevėžio vyskupas pasidžiaugė, kad iš keturių Panevėžio vyskupijos kandidatų į seminariją buvo priimti du. Dėkojo žmonėms, įsipareigojusiems melstis už pasirinktus kunigus. Šv. Mišiose giedojo Pasvalio choras, vadovaujamas Jono Poškos.

Vilniaus vyskupas emeritas Juozas Tunaitis per pamokslą pasidžiaugė Panevėžio vyskupija, XX amžiuje Lietuvai davusia 13 vyskupų ir išugdžiusia daug garsių kunigų. „Vienas iškiliausių – tai Dievo tarnas kun. Alfonsas Lipniūnas“, – sakė pamokslininkas ir linkėjo, kad Marija būtų ir Bažnyčios, ir kunigų Motina, nes per ją ateiname prie tikėjimo, prie Kristaus. Baigdamas pamokslą vyskupas dėkojo už pagalbą kunigams maldomis, prašė melsti naujų pašaukimų, didžiųjų šventųjų. Šv. Mišių pabaigoje visi tikintieji giedojo Marijos litaniją ir perskaitė pasiaukojimą Nekalčiausiajai Švč. M. Marijai, kunigų skaitytą Kunigų metų užbaigimo proga Romoje.

Rugpjūčio 17-oji buvo skirta Gyvojo rožinio maldininkams. Tos dienos šv. Mišias aukojo Panevėžio vyskupas J. Kauneckas ir Telšių vysk. Jonas Boruta SJ, į Marijos šventovės iškilmes atvykęs su gausia Telšių vyskupijos delegacija. Giedojo Krekenavos choras, vadovaujamas Virginijos Kavaliauskienės. Per pamokslą vyskupas J. Kauneckas sakė, kad rožinio malda anaipatol nėra tik pradedančiųjų ir bemokslių žmonių malda, bet veikia visokios maldos pagrindas.

Rugpjūčio 18-ąją, jaunimo dieną, į Krekenavos atlydus dviračiais atkako Panevėžio vyskupijos jaunimas. Šventovėje jaunuoliai dėkojo Dievui ir jo Motinai Marijai už palaimingas LJD Panevėžyje ir patirtas gausias malones. Giedojo Panevėžio katedros ir vyskupijos jungtinis jaunimo choras, vadovaujamas Vytauto Striogos. Per pamokslą vysk. Jonas Kauneckas ragino jaunimą vadovautis idealais ir nepaleisti Jėzaus rankos, kad gyvenimas nevirstų sudužusiomis svajonėmis ir apraudamais griuvėsiais.

Rugpjūčio 19-ąją melstasi už ligonius, medikus, *Caritas* darbuotojus ir savanorius. Vidinio išgydymo pamaldoms vadovavo kun. dr. Arnoldas Valkauskas.

Rugpjūčio 20-ąją švęsta katechetų, moksleivių ir studentų bei žiniasklaidos darbuotojų diena. Šv. Mišiose giedojo Rokiškio parapijos sumos choras, vadovaujamas maestro Laimio Janonio. Meldėsi nuncijus arkiv. Luiggi Bonazzi, vysk. Jonas Kauneckas, Tiberiados br. Egidijus, Telšių vyskupijos generalvikaras dr. Juozas Šiurys ir kiti Panevėžio vyskupijos kunigai. Surengę piligriminį žygį, į atlydus taip pat atkeliavo Panevėžio vyskupijos tikybos mokytojai, lydimi Tiberiados brolių

Krekenavos pašonėje, Juozo Urbšio tėviškėje Zaosėje, vyko jau tradicinė konferencija, šįkart skirta Nepriklausomybės dvidešimtmečiui. Jos metu buvo pristatyta nuolatinė ekspozicija (autorė – Rita Kosmauskienė), skirta

užsienio reikalų ministrui Juozui Urbšui atminti, ir Aloyzo Urbšio, ministro sūnėno, proginė ekspozicija – medinės skulptūros. Konferencijoje dalyvavo ir padėkos žodį tarė Panevėžio vyskupas J. Kauneckas. Pranešimus skaitė net du Nepriklausomybės Akto signatarai: Stasys Kropas ir Julius Beinartas. Pirmasis kalbėjo apie rinkos ekonomikos atsiradimą ir bankų vaidmenį joje, o Julius Beinartas, kaip socialinių reikalų atstovas, apie socialinės politikos pamatus bei jos nevykusią raidą Lietuvoje. Istorikas Algis Kasperavičius apžvelgė dvi nepriklausomybes ir dvi Lietuvos: vasario 16-osios ir kovo 11-osios. Emilija Juškienė, remdamasi Sąjūdžio dokumentais, palygino Sąjūdžio siekius ir dabartinę tikrovę.

Po šv. Mišių konferenciją apie ugdymo procesą Krekenavos kultūros centre vedė apaštališkasis nuncijus arkiv. Luiggi Bonnazzi. Pasak nuncijaus, pirmiausia reikia ramiai pripažinti, kokia padėtis mokykloje. Paskui iš naujo atrasti ramų pasitikėjimą savimi ir mokiniais. Neužmiršti, kad „yra tik vienas Mokytojas“, todėl dažniau remtis Jėzaus metodu. Verta kartkartėmis pasikartoti mokymo tikslus. Baigdamas arkivyskupas priminė don Bosko formulę, kad „ugdymas yra širdies dalykas“.

Rugpjūčio 21 d. melstasi už seniūnijas ir bendruomenes, parapijas, teiktas Sutvirtinimo sakramentas. Krekenavos Žolinės atleidų aštuonienis baigtas rugpjūčio 22 d., sekmadienį.

-kad-

Piligriminė kelionė

Rugpjūčio 13 d. iš piligriminės kelionės po Rusijos Federacijos Komijos Respublikoje esančias lietuvių tremties ir kalnimo vietas sugrįžo jaunimo grupė. Jaunimą iš Žemaitijos ir Vilniaus į piligriminę kelionę sukviėtė ir organizaciniais reikalais rūpinosi Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo vienuolijos sesuo Danguolė Gervytė. Keliautojus lydėjo, ekspedicijoje svarbiais patarimais dalijosi ir tremtinių kaimus, lagerių vietas bei kapines padėjo surasti patyręs keliautojas Gintautas Alekna. Jis po tremties vietas yra surengęs daugiau kaip trisdešimt ekspedicijų, kuriose inventorizuoja, fotografuoja ir tvarko išlikusias lietuviškas kapines bei pavienius kapus.

Piligriminė kelionė-ekspedicija pavadinta „Atmink“. Jauniems žmonėms svarbu prisiminti mūsų tautos istoriją, toli nuo savo krašto dėl gyvo tikėjimo ir drąsaus patriotiškumo ištremtus žmones. Piligriminės kelionės dalyviai ne tik tvarkė tremtinių kapines, bet ir tremties, lagerių vietose meldėsi, tundros ar taigos platybėse susikaupė šv. Mišiose, kurias aukėjo kartu vykęs kunigas Saulius Bužauskas. Piligriminė kelionė truko nuo liepos 26 iki rugpjūčio 13 d. Per tris savaites piligrimai aplankė Intą, į jos apylinkes buvo ištremta daug lietuvių, Kožymo lagerių kapinės, kuriose ilsisi įvairių krikščioniškų kraštų tremtiniai. Vorkutoje piligrimai tvarkė miesto apylinkėse išlikusias kapines, dalyvavo 29-osios šachtos sukilimo minėjime. Šiame tragiškai pasibaigusiame sukilime dalyvavo ir daug lietuvių. Vorkutoje piligrimai susitiko su represijų istorija ir atminimo įamžinimu besirūpinančios vietinės visuomeninės organizacijos „Memorial“ nariais. Keliautojai aplankė Pečiorą, upe plaukė į buvusį Andronovo kaimą ir už geros valios žmonių paaukotas lėšas aptvėrė ten išlikusias tremtinių kapines. Darbuotasi ir tremtinių kapinėse netoli nuo Kadžeromo, lankytasi ir melstasi Uchtoje, buvusiose lagerių vietose, taip pat Maskvos katalikų šventovėse, į kurias užsukdavo disidentai, pagrindinės katalikiškos spaudos platintojai.

tojus aplankė arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, aukėjo šv. Mišias, dalijosi patirtimi, skatino vaikus ir jaunimą rimtai ugdyti dvasinį gyvenimą.

Stovyklas šiemet vienijo bendra tema „Sukurti pagal Dievo paveikslą“. Kiekvieną dieną buvo gilnamasi į atskiras dvasinio gyvenimo temas, kaip antai žmogaus orumas, tikrasis vyriškumas ir gebėjimas mylėti, protas ir valia, kūrybingumas, buvo ugdomas tikėjimas ir jo praktika. Pusvalandžio mokymus kasdien vesdavo kun. E. Murauskas. Daug dėmesio skirta vakaro maldai laikinojoje koplytėlėje (stovykloje talkinusi komanda kiekvieną dieną irgi pradėdavo rytine bendra maldą). Abi stovyklautojų grupės pėsčiomis ėjo Kryžiaus kelią. Vyresnieji – 12 kilometrų nuo Šiluvos į stovyklą, mažesnieji – aplink Kaulakius. Šiose eisenose buvo nešamas prieš dvejus metus arkivyskupijos ministrantų šventėje jų pačių pieštas kryžius. Baigiantis stovykloms vaikai ir jaunimas dalyvavo Sutaikinimo pamaldose.

Stovyklų dienotvarkėje laiko netrūko ir prasmingam laisvalaikiui, mankštoms, maudynėms ežere. Stovyklautojai buvo skatinami kūrybiškai dirbti grupelėse, susikurti ženklukus, prisistatyti, parašyti laišką Dievui. Jiems buvo organizuota viktorina „Ką turi žinoti ministrantas“, apėmusi ne tik patarnavimo liturgijoje, bet ir bendrojo išprusimo klausimus. Kūrybinėse dirbtuvėse stovyklautojai dirbdinosi ikonas savo namų maldos kampeliui. Užsiėmimus vedė ir stovykloje lankęsi šauliai iš Tytuvėnų.

-kait-

Gyvojo rožinio kongresas

Atsikūrus Gyvojo rožinio draugijai Panevėžio vyskupijoje, jau šeštus metus iš eilės jos nariai renkasi į kongresą – suvažiavimą. Šiemet rugpjūčio 8 d. kongresas „Esate pašaukti laisvei“, skirtas Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dvidešimtmečiui, vyko Kupiškyje.

Šiuo metu Panevėžio vyskupijos Gyvojo rožinio draugija vienija 7200 narių,

vien Panevėžyje – 1700. Draugijai vadovauja Nijolė Gylienė, dvasios vadovas yra kun. Remigijus Kavaliauskas. Į kongresą atvyko per 700, sulaukta bičiulių ir iš kitų vyskupijų: Vilniaus, Kauno, Kaišiadorių, Šiaulių.

Kongresas prasidėjo Švč. Sakramento adoracija Kupiškio bažnyčioje. Po to kongreso dalyviai ėjo aplink bažnyčią kalbėdami rožinį, apmastydami rožinio slėpinius prie lauke paruoštų altorių. Mąstymų tekstus parengė ir skaitė klierikas Ernestas Želvys. Šv. Mišias aukojo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, kun. Remigijus Kavaliauskas ir Kaišiadorių vyskupijos Gyvojo rožinio dvasios vadovas kun. Marius Talutis.

Po šv. Mišių konferenciją „Jūs esate gavę ne vergystės dvasią“ vedė kun. R. Kavaliauskas. Paskui jos dalyviai pasveikino savo ganytoją vysk. J. Kaunecką dešimtujų konsekravimo vyskupu metinių proga. Pasodintas atminimo medalis – ąžuolas. Tuomet visi giedodami procesija ėjo per miestą į Kupos slėnį, kur surengta agapė. Šventės dalyviams linksmo Salamiesčio muzikantai.

-krk-

Marijos diena Šiluvoje

Rugpjūčio 13 d. vidudienį Šiluvos Švč. M. Marijos Gimimo bazilikoje šv. Mišių šventimui vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo Kaišiadorių vyskupas Juozas Matulaitis, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Vilkaviškio vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, kun. Kęstutis Kėvalas, kiti kunigai. Šiose pamaldose, arkivyskupo paraginti, piligrimai ir *Marijos radijo* klausytojai meldėsi už *Marijos radijo* vadovus, darbuotojus, savanorius, visus, kurių rūpesčiu ši radiją gali girdėti vis daugiau žmonių. Melstasi taip pat ir už visus Lietuvos ministrantus. Kauno arkivyskupijos ministrantai, kaip tik tądien baigė savo vasaros stovyklą, irgi dalyvavo šv. Mišiose. Jose giedojo Palemono parapijos choras. Tądien piligrimų sielovadoje patarnavo Kauno I dekanato kunigai.

Daugelis tremtinių kapinių yra sunkiai pasiekiamos, teko vykti traukiniais su daugybe persėdimų, ieškoti vietinių mašinų, daugybę kilometrų per miškus ir pelkes klampoti pėsčiomis. Nemažai kapinių pamažu nyksta: kapus žymintys mediniai kryžiai pūva, griūva kapinių ribas ženklinančios tvorėlės. Svarbu kaip galima greičiau inventorizuoti žinomas lietuviškas kapines, kiek įmanoma jas patvarkyti.

Tai puiki proga labiau įsigilinti į tremties istorijos pamokas, patirti ištvermės, kantrybės, ištikimybės ir tikėjimo vertę. Kelionėje piligrimai svarstė, kad tik drąsus krikščioniškas tikėjimas galėjo įkvėpti žmones neaprepiamose svetimo krašto platybėse statyti lietuvišką kryžių su kukliu užrašu. Kapinės daugelyje vietų buvo ir lietuvių susitikimų vieta, kur mūsų tautiečiai galėjo netrukdomi švęsti gegužines pamaldas, minėti tautines šventes, giedoti lietuviškas giesmes ir dainuoti dainas. Jei tarp tremtinių ar lagerininkų būdavo kunigas, kuriam pavykdavo gauti duonos ar razinų vynui, – kapinėse arba ant narų švęsdavo šv. Mišias.

Keliautojai turėjo daug galimybių bendrauti su tremties vietose gyvenančiais lietuviais bei vietiniais gyventojais, nešti susitaikymo žinią tarp skirtingų, neretai priešinamų tautų.

-ksb-

ES jaunimas domėjosi religija ir tikėjimu Lietuvoje

Rugpjūčio 2 d. Šiaulių vyskupijos kurijoje viešėjo jaunuolių grupė iš Europos šalių: Slovakijos, Vokietijos, Lenkijos bei grupės koordinatorius iš Vilniaus.

Kurijoje jaunuolius priėmė, su jais bendravo, diskutavo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Apie Šiaulių vyskupijos pastoracinių centrų veiklą, ypač jaunimo aktyvumą vyskupijos, parapijų gyvenime, pasakojo Šiaulių vyskupijos katechetikos centro vadovė Danutė Kratukienė, į pokalbį įsitraukė Ekonomo tarnybos direktorė Izolda Skruibytė, kiti dalyvavusieji. Jaunuoliai domėjosi vyskupijos pastoracine veikla, darbu su jaunimu, vyskupijoje veikiančiomis pašvęstojo gyvenimo bendruomenėmis, savanorių rengimu.

Paliestos, aptartos ir daugumai Europos Sąjungos šalių aktualios problemos: siekis tikybos mokymą mokyklose pakeisti supažindinimu su įvairiomis religijomis; jaunimo polinkis tikėjime ieškoti malonių išgyvenimų ir vengti šv. Mišių aukos; noras katalikiškose šalyse apriboti tikėjimo išraišką: pvz., Lenkijoje kyla diskusijos dėl mokyklose ant sienų kabančių kryžių. Jaunuoliams rūpėjo sužinoti, kodėl gyvendami katalikiškuose kraštuose jie turi slėpti savo katalikiškumą. Šiaulių ganytojas drąsino jaunuolius būti tvirtus išsaugant tikėjimą ir viltį, domėjosi jų veikla, patirtimi, požiūriu bei atvykimo tikslu.

Lenkė, vokiečių, du slovakai ir lietuvis buvo atviri. Vieną džiugino studijos katalikiškajame universitete, kur „esi katalikas tarp katalikų“ ir gali džiaugtis bendravimu su bendrakursiais, dėstytojais, bendrais siekiais ir dvasinga atmosfera. Kitas pasakojo apie piligriminių žygių teikiamą atgaivą bei Kalvarijos kelių dvasingumą. Vaikinas iš Slovakijos dar tik rengiasi studijuoti, o studijas baigusi mergina kalbėjo apie apsisprendimą metus paskirti savanorystei.

Visus šiuos jaunuolius suvienijo akcija *West–Ost* („Vakarai–Rytai“), kurios metu, liepos 30–rugpjūčio 8 d., vykdomas projektas *Lithuanian Eurotrip*. Tai vienas iš Europos jaunimo bendradarbiavimo tinklo renginių. Lietuva yra

nauja šio tinklo narė. Pagal projektą *Lithuanian Eurotrip* apie 70 jaunų žmonių iš šešių ES šalių mažomis grupelėmis keliauja po Lietuvą, norėdami susipažinti su mūsų šalimi: su jos politika, ekologija, jaunimo reikalais ir kt. Šiaulių vyskupijoje apsilankiusi grupelė domėjosi religijos ir tikėjimo klausimais.

Šiaulių vyskupo apdovanoti autoriniais leidiniais, paskatinti kopti į dvasines aukštumas, pakviesti dalyvauti tradiciniame piligriminiame žygyje iš Kryžių kalno į Šiluvą rugsėjo pradžioje, jaunuoliai, pasigrožę Šiaulių katedros architektūra, išvyko aplankyti Kryžių kalno.

-irat-

Susitikimas su „Avinėlio užtarėjų“ bendruomenės įkūrėja

Rugpjūčio 22 d. Šiaulių Šv. Ignaco bažnyčioje įvyko susitikimas su „Avinėlio užtarėjų“ bendruomenės įkūrėja motinėle Nadine Brown, atvykusia iš Omahos (JAV). Likus dar geram pusvalandžiui iki šv. Mišių pradžios, bažnyčia buvo pilnutėlė. Prieangyje buvo galima įsigyti viešnios knygų, dvasingumo ugdymo programų maldos grupėms, šeimoms, kitų leidinių, nuotraukų. Bažnyčioje džiaugsmingai liejosi šlovinimo giesmės.

Į bažnyčią motinėle Nadine ir jos bendražygė ses. Jane įžengė spinduliuodamos šypsenomis. Jas atlydėjo „Avinėlio užtarėjų draugų“ maldos grupių Lietuvoje veiklos vadovai Rimantas ir Loreta Pumpučiai. Viešnios iš karto įsitraukė į bendrą šlovinimą: kilo rankos, plevėsavo bendruomenės vėliavėlės.

Šv. Mišias aukojo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Jo pamokslą ne kartą pertraukė garsūs susirinkusiųjų plojimai. „Mes visi džiaugiamės, kad pas mus apsilankė „Avinėlio užtarėjų“ bendruomenės įkūrėja motinėle Nadine ir jos bendrakeleivė. Dar didesnis džiaugsmas, kad tarp mūsų visų yra Jėzus, kurį motinėle Nadine liudija savo gyvenimu ir tarnyste, – kalbėjo Šiaulių vyskupas. – Kartais būna akimirų, kai žmonės labiau sutelkia dėmesį į svečią, pamiršdami Jėzų. Šiandien mūsų visų žvilgsniai nukreipti į tą, kuris, spinduliuodamas nuo kryžiaus, sako: „Aš esu tikrasis Kelias, tikroji Tiesa, ir niekas neateina pas Tėvą kitaip, kaip tik per mane.“ Vyskupas pasidžiaugė „Avinėlio užtarėjų“ bendruomenės veikla Lietuvoje ir atkreipė dėmesį, kad tos dienos skaitiniai ir psalmė: „Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją“ tarsi specialiai skirti šiai bendruomenei. „Eikite į visą Lietuvą ir skelbkite Evangeliją. Gyvendami Evangelijos šviesoje, liudykite šią šviesą visiems ir skleiskite ją šventu savo gyvenimu“, – ragino ganytojas.

Po šv. Mišių motinėle Nadine skaitė pranešimą, kuriame pabrėžė kontempliacijos svarbą. „Turime panašėti į Švč. Mergelę Mariją, kurios širdis buvo besiklausanti, – kalbėjo ji. – Jėzus taip pat sako: *Esate laimingi, kai girdite Dievo žodį ir priimate jį širdį*. Turime mokytis klausytis.“ Viešnia kalbėjo, kad „Avinėlio užtarėjų“ bendruomenės nariai nuolankiai klausosi ir veikia, jiems duota pranašiška dovana – klausyti Dievo žodžio, jį pažinti ir įgyvendinti. Užtarimo galia kyla iš įsiklausymo į Dievo žodį. Po pranešimo buvo giedamos giesmės, viešnia atsakinėjo į gausius tikinčiųjų klausimus. Vaišės, pašnekesiai tęsėsi sodelyje šalia Jėzuitų bažnyčios.

Motinėle Nadine į Lietuvą atvyko pirmą kartą. Viešnia iš Omahos taip pat susitiko su Kauno arkivyskupu Sigitu Tamkevičiumi bei apaštališkuoju nuncijumi Luigi Bonazzi, apsilankė Marijos radijuje.

Pamokslą sakęs arkiv. S. Tamkevičius atkreipė dėmesį, jog ši Marijos diena švenčiama Žolinės išvakarėse. Ši brangi šventė, pasak ganytojo, primena, kas laukia kiekvieno žmogaus, jei jis gyventų pagal Marijos gyvenimo pavyzdį – svarbiausia jame buvo meilė ir auka, tobulas Dievo plano vykdymas sau neprisiskiriant jokių nuopelnų. Per pamokslą primintas ir rugpjūčio 14 d. minimas šventasis kunigas pranciškonas Maksimilijonas Kolbė, uoliai skleidęs Marijos Nekaltojo Prasidėjimo kultą Lenkijoje ir Japonijoje, kalbėjęs Aušvico koncentracijos stovykloje, kur savo gyvybę atidavė pasiaukodamas mirti už kitą kalinį – šeimos tėvą. Šiuo artimo meilės pavyzdžiu ganytojas paragino rūpintis daryti gera kitiems – meilė tik sau padaro netikrą ir meilę Dievui.

-kait-

Keliais žodžiais

A. Panemunė. Rugpjūčio 1–11 d. Kapčiamiestyje surengta A. Panemunės parapijos vaikų ir jaunimo katalikiška vasaros stovykla. Stovyklautojai kasdieną šventė šv. Mišias, vakarais vykdavo Taize pamaldėles, meditacijos, pasidalijimai. Lankytasi senelių globos namuose, jaunimas ilsėjosi gražioje Dzūkijos gamtoje, maudėsi ežeruose, tvenkiniuose, dalyvavo įvairiuose teminiuose būreliuose. Ilsėjosi ir socialiai remtinų šeimų vaikai. Stovyklos pabaigoje aktyviausiems stovyklos savanoriams buvo surengtos jaunimo rekolekcijos, suorganizuota pažintinė ekskursija po pietinę Lietuvą. -db-

Kaunas. Rugpjūčio 15 d. Šventojo Kryžiaus (Karmelitų) parapijoje visus į Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų šventę atvykusius parapijiečius tradiciškai šventoriuje su pačių keptais sausainiais ir arbata pasitiko Vaikų dienos centro „Vaikų stotelė“ vaikai ir vadovai. Šv. Mišias aukojo parapijos klebonas kun. Renaldas Šumbrasakis ir svečias kun. Linas Šipavičius MIC, LR kariuomenės kapelionas. Votyvos šv. Mišiose dalyvavo smuikininkė Vaida Žilinskaitė, kuri virtuoziskai pritarė bažnyčioje

atliekamoms giesmėms. Sumos metu kun. L. Šipavičius per pamokslą priminė Švč. M. Marijos apreiškimo istoriją, peržvelgė pagrindinius akcentus Biblijoje, kur yra minima ir išaukštinama Marija, pabrėžiama jos misija. Nešdami pašventintus žolynus parapijiečiai dalyvavo iškilmingoje Žolinės procesijoje. Po iškilmės šventoriuje visi vaišinosi. Parapijos klebonas, lydymas vaikų, paleido į dangų žibintą – jį džiaugsmingais plojymais palydėjo visi šventės dalyviai.

-nk-

Nauji leidiniai

Federico Suárez. Marija iš Nazareto. – Vilnius: Strazdas, 2010. – 224 p.

Tėvas Federico Suárez (1917–2005), istorikas, Santiago de Compostela universiteto Šiuolaikinės istorijos katedros vedėjas, pirmasis Navaros universiteto Filosofijos ir Filologijos fakulteto dekanas, šioje knygoje atskleidžia žemiškąjį Mergelės Marijos gyvenimą, parodo, kad Dievo Motina galima ne tik žavėtis, bet ir sekti jos pavyzdžiu. Gvildendamas Evangelijoje aprašomus Apreiškimą, Aplankymą, Jėzaus paaukojimą, neviešą Mergelės gyvenimą, vestuves Kanoje ir Marijos skausmą prie Kryžiaus, autorius padeda pažvelgti į Mariją tiek iš antgamtiškosios, tiek iš žmogiškosios pusės. Juk Ji yra ta išrinktoji, kuriai buvo tiek daug suteikta ir tiek daug pareikalauta. Besąlygiškai atsiduodama Viešpaties valiai, Švenčiausioji Mergelė kiekvieną gyvenimo akimirką siekė šventumo ir Viešpaties. Jai patikėtą misiją atliko iki galo. Ši knyga suprantamai, šiuolaikiškai ir padrasinamai pasakoja, kaip semdamesi patirties ir įkvėpimo iš dažnai primirštų Mergelės Marijos gyvenimo akimirkų bei atradę savo pašaukimą kasdieniame gyvenime, galime tapti geresniais krikščionimis, nes „argi yra geresnis kelias sekti Jėzumi nei sekti Mūsų Motinos pėdomis?“

Avinėlio užtarėjai – mišri Romos katalikų bendruomenė, kurią sudaro kunigai, vienuoliai ir pasauliečiai, atsidavę tikinčiųjų kontempliatyvumo ugdymui ir jų rengimui užtarimo tarnystei. Avinėlio užtarėjai meldamiesi ieško Dievo širdies ir minties, ypatingu būdu užtaria kunigus. Bendruomenę 1980 m. įsteigė ir iki šiol jai vadovauja motinėle Nadine Brown. Lietuvoje veikia per trisdešimt „Avinėlio užtarėjo draugų“, pasauliečių, maldos grupių. Prieš trejus metus bendruomenė Kelmės rajone, prie Kražių, įsigijo žemės sklypą „Avinėlio užtarėjų“ bendruomenės centro statybai.

-lz-

Caritas dvasinės atgavios diena

Rugpjūčio 24 d. daugiau kaip 200 Kauno arkivyskupijos *Caritas* narių rinkosi į Dotnuvą po vasaros atostogų ir darbų dalyvauti dvasinio atsinaujinimo dienoje, pasisemti naujų jėgų, pabūti Viešpaties artumoje, susitikti ir pasidalyti savo patirtimis. Renginys prasidėjo Dotnuvos bažnyčioje šv. Mišiomis. Jas koncelebravo Kauno arkivyskupijos *Caritas* direktorius kun. Virginijus Birjotas, Kėdainių dekanato dekanas kun. Gintaras Pūras ir keli kunigai iš arkivyskupijos parapijų.

Šv. Mišioms vadovavęs Kauno I dekanato dekanas mons. Vytautas Grigaričius įžanginiame žodyje dėkojo Caritas nariams už jų jautrumą, tarnystę vargstantiesiems, linkėjo nepavargti dalijant save kitiems. Per pamokslą Josvainių parapijos klebonas Edvinas Rimavičius kalbėjo apie tikrąjį šios dienos krikščionių, turintį gyvą Evangelijos dvasią.

Po šv. Mišių Dotnuvos klebonas kunigas Gražvydas Geresionis, remdamasis popiežiaus Benedikto XVI enciklika *Deus caritas est*, vedė konferenciją. Klebono pateiktos mintys atskleidė ir atnaujino karitatyvinio darbo specifiškumą ir unikalumą, gailėstingosios meilės kaip trejybės meilės pasireiškimą per Dievo žodį, sakramentus ir gailėstingumą. Gailėstingoji meilė visada buvo ir bus Bažnyčios pareiga ir kiekvieno tikinčiojo užduotis. Pranešimas buvo pailiustruotas ankstyvųjų ir šių laikų šventųjų, ėjusių artimo meilės keliu, pavyzdžiais.

Susitikimą pratęsė agapė. Pasidalyta net tik gardžiu valgio kąsniu, bet ir gražiomis mintimis, vieni kitų pasveikinimu, džiaugsmu. Jonavos dekanato Ūpninkų parapijos karitietės, vadovaujamos Vidos Jasikonienės, pradžiugino muzikos akordais, daina, kuriai pritarė visi dalyviai. Klebonas supažindino su buvusio vienuolyno istorija, parodė jo patalpas, biblioteką, tėvo Stanislovo celę ir kt.

-svm-

MALONĖ NUSIDĖJĖLIAMS

24 eilinis sekmadienis (C)

Iš 32, 7–11. 13–14; 1 Tim 1, 12–17; Lk 15, 1–32

Fariziejai ir Rašto aiškintojai reiškė nepasitenkinimą, kad Jėzus bendrauja su muitininkais ir nusidėjėliais. Jie nebuvo kvaili ir vadovavosi sava logika: kraštas okupuotas romėnų, todėl reikia saugoti tai, kas brangiausia – tikėjimą ir tradiciją. Nazareto mokytojas privalo atsiriboti nuo muitininkų, idant nesusidarytų įspūdis, jog kiekvienas gali daryti ką nori. Jėzus turi aiškiai pasmerkti viešas nusidėjėles ir tuo parodyti jaunimui pavyzdį. Panašiai manė Evangelijos palyginimo vyresnysis brolis: „Tėvas elgiasi taip, tarsi jaunėlis nebūtų padaręs nieko blogo. Jis kelia pokylį, lyg nebūtų skirtumo tarp mano ilgamečio triūso ir ano darbelių iššvaistant palikimą su kekšėmis.“ Fariziejai ir vyresnysis brolis savaip suvokia vertybes ir moralinę tvarką. Pagal savo supratimą jie siekia teisingo atpildo nusidėjėliams. O Jėzui pirmiausia rūpi pats žmogus. Jis trokšta atkurti žmogaus pirmąją teisumą, apdovanoti jį prarastu orumu. Jėzus žvelgia ne kaip moralistas, bet kaip ištikimas sandorai Dievas ir Ganytojas, besirūpinantis paklydėle avimi. Ši nuostata nepaneigia vertybių hierarchijos, bet gražina jai tikrąjį spindesį. Svarbesnis už teisės kodeksus yra žmogus, kuris dėl Dievo meilės atperkamas iš pražūties.

Mozė turėjo daugybę priežasčių nusivilti izraelitais. Dievo paliepimu jis darė stebuklus ir pervedė izraelitus per jūrą. Tačiau šie greitai pamiršo Dievo pažadus, ėmė murmėti ir garbinti veršį. Mozė ištikimai užtaria tautiečius prašydamas, kad jiems būtų suteikta galimybė atsiversti. Iš pirmojo skaitinio galime susidaryti įspūdį, kad Mozė net gailestingesnis už Dievą. Šventojo Rašto visuma leidžia geriau suvokti Dievo planą. Iš tikrųjų Dievas įsikiša norėdamas apsaugoti savo žmones nuo susinaikinimo. Viešpaties siekis apsaugoti žmogų nuo susinaikinimo ryškėja per visą išganymo istoriją. Jis gailestingas Adomui, Ievai, taip pat Kainui. Nojui parodytu sandoros ženklų Dievas paliudija troškimą išgelbėti visą žmoniją. Senajame Testamente dažnai vaizduojama Dievo rūstybė nepaneigia išganymo pažado. Rūstūs pranašų nuosprendžiai iš tikrųjų reiškia raginimą atsiversti. Iš Mozės lūpų nuskambantis užtarimas yra mums skirtas Dievo žodis: žmonių neištikimybė negali sugriauti Dievo plano. Šiandien skambėjusioje 51 psalmėje giedama, kad tikroji Dievui maloni auka yra atgailaujanti ir sugrudusi širdis. Evangelijos palyginime tėvas nepraranda vilties dėl savo nedėkingo sūnaus. Ganytojas deda visas pastangas siekdamas susigražinti nuklydusią avį. Moteris išverčia namus ieškodama pamestos monetos.

Iš tikro izraelitai nebuvo pamiršę Dievo nuveiktų stebuklų. Aukodami nusiliedintam aukso veršiui jie šaukė: „Šis yra tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto žemės!“ Jų nuodėmė buvo ta, kad siekė susikurti dievuką pagal savo mastą. Jie išdavė begalinį Dievą ne tuo, kad jo atsižadėjo, bet kad panorėjo sumenkinti jį pagal savo įsivaizdavimą. Norėjo stabo, pagal užsakymą tenkiniančio jų pageidavimus ir poreikius. Žmogui sunku priimti Dievo begalybę – taip pat jo neapsakomą meilę ir gailestingumą.

Tikintiems krikščionims taip pat gresia pagunda manyti, jog jau pakankamai pažįsta Dievą. Norime būti ramūs žinodami, koks yra Dievas ir ko jis iš mūsų laukia. Tai ta pati pagunda, kuriai pasidavė fariziejai. Jie pažinojo Įstatymą ir laikė neleistinu dalyku bendrauti su muitininkais ir nusidėjėliemis, religinės bendruomenės atmestais žmonėmis. Jų prisirišimas prie savo susikurtų religinių nuostatų trukdė jiems pažinti tiesą apie Dievą kaip Ganytoją, ieškančią vienintelės pražuvusios avies.

Pasakodamas jiems šį palyginimą Jėzus neatskleidžia nieko naujo. Jis tik primena tai, kas jau apreikšta Senajame Testamente (plg. Ez 34, 11–16). Dievas trokšta parodyti gailestingumą nusidėjėliams. Jis nelaukia, kol jie patys susivoks ir atsivers, bet pats eina jų pasitikti. Panašiai buvo su apaštalu Pauliumi, kuris jautėsi šventai įsitikinęs, kad persekiodamas Jėzaus išpažinėjus vykdė Dievo valią. Apaštalas patyrė Dievo gailestingumo galią, todėl galėjo įsitikinęs skelbti: „Jėzus Kristus atėjo į pasaulį gelbėti nusidėjėlių, kurių pirmasis esu aš.“ Dievo gailestingumo žinia taip labai pranoksta mūsų įsivaizdavimą, kad mums sunku ja įtikėti. Sunku priimti, kad Dievas susirūpinęs ieško kiekvieno nusidėjėlio. Mes turime tik leisti jo atrandami ir pasitikėti jo gailestingumu, o ne savo įsivaizdavimais.

Dažnai slapstomės nuo Dievo ir nesileidžiame jo randami. Rašytojas C. S. Lewis neseniai lietuviškai išleistoje autobiografinėje knygoje „Apstulbintas džiaugsmo“ aprašo, kaip jaunystėje tapo ateistu, tačiau drauge nesiliovė būgštavęs, kad Dievas iš tikrųjų gali egzistuoti. Nepaisant jo vangumo, Dievas nesiliovė jo ieškojęs. Galiausiai rašytojas suklupo maldoje. Vėliau vaisingai panaudojo savo talentą padėdamas kitiems žmonėms artėti prie Dievo. Antrajame skaitinyje girdime apie garsiausią visų laikų atsivertėlį – fariziejų Saulių. Žvelgdamas į praeitį jis nesivaržo vadinti save „piktžodžiautoju, persekiotoju ir smurtininku“. Dievo gailestingumo patirtis leidžia jam įtaigiai skelbti: „Jėzus Kristus atėjo į pasaulį gelbėti nusidėjėlių.“ Šis skelbimas patvirtinamas asmeniniu liudijimu: „...kurių pirmasis esu aš.“

KŪRYBINGAS PRIEVAIZDAS

25 eilinis sekmadienis (C)

Am 8, 4–7; 1 Tim 2, 1–8; Lk 16, 1–13

Evangelijos palyginimo pradžia panaši į mūsų žinias-klaidos pamėgtus siužetus. Viršininkas nutveriamas piktnaudžiaujant: žinoma, teks atsisveikinti su postu. Gresiant liūdnomis ateities perspektyvoms žmogus imasi užsitikrinti ateitį. Naudodamasis pažintimis, tebegaliojančiais ryšiais ir įtakos svertais, jis siekia kreditorių palankumo savo darbdavio sąskaita. Tačiau čia analogija su šių dienų nutikimais baigiasi. Evangelijos darbdavys, sužinojęs apie savo pavaldinio machinacijas, ne tik jo nepasmerkia, bet net pagiria. Jo apsukrumas rūpinantis ateitimi pateikiamas kaip sektinas pavyzdys.

Neapsigaukime, šiuo palyginimu nėra pagiriamas sukčiavimas. Jo prasmė visiškai kita. Jėzus taiko palyginimą savo mokiniams, „šviesos sūnams“, ragindamas juos mokytis apsukrumo iš „šio pasaulio vaikų“, pasinėrusių į medžiagines gėrybes. Mūsų tikslas nėra laikinosios, bet dvasinės gėrybės. Čia giriamas prievaizdo rūpinimasis ateitimi, bet ne būdas, kuriuo jis tai daro. Galimas dalykas, kad apsukrusis prievaizdas skolininkams leidžia nurašyti tą skolos dalį, kurią iki tol slapta dėdavosi sau į kišenę. Bet kuriuo atveju giriamos jo pastangos įsigyti bičiulių ir užtarėjų. Kristaus mokiniams svarbi ateitis „dangaus padangtėse“. Šiam tikslui pasiekti priemonė gali būti netgi apgaulingoji Mamona.

Svarbu perdėti neprisirišti prie laikinųjų gėrybių, nors jos savaime nėra blogos. Iš Dievo gautas šio pasaulio gėrybes turime išnaudoti tarnaudami žmonėms, nes patys esame tik prievaizdai. Tai kelias į dangaus gėrybes, kurios vienintelės turi tikrą vertę. Jei sukčiai gali gauti pelno apgaulingu būdu užvaldydami žmonių turtą, nepalyginamai daugiau gėrio gali pasiekti krikščionys tinkamai naudodamiesi ir dalydamiesi gėrybėmis su stokojančiaisiais. Nedorėliai neretai daugiau energijos ir išradingumo įdeda darydami blogį, negu krikščionys daugindami gerį. Jėzus mums priekaištuoja dėl tinginiavimo tarnaujant Dievui. Tingumas ir vangumas yra iš septynių didžiųjų ydų.

Dievas nenori iš mūsų savintis laiko ar energijos. Jis nori, kad mylėtume ir atsiduotume jam visa esybe, visa širdimi, visu protu, visomis jėgomis. Jėzus ragina sekti jį pasitelkiant visus savo gebėjimus ir visą kūrybingumą. Viena iš geriausių mūsų angažavimosi matuoklių – mūsų santykis su pinigais. Pinigai yra tikrai galinga varomoji jėga: dėl jų esame pasirengę vėlai gulti, anksti keltis, toli važiuoti, nereguliariai

maitintis, netgi apleisti savo šeimą. Pasitelkiame visus gebėjimus, norėdami geresnių rezultatų, siekdami pripažinimo, populiarumo, įtakos, valdžios. Evangelijos palyginimas turi mus pažadinti iš snaudulio. Jame skamba klausimas: kiek savo širdies, proto ir jėgų skiriu Kristui? Deja, turime pripažinti, kad iš ryto sunkiai randame laiko malda, nes skubame į darbą, o vakare esame pernelyg pavargę arba prilipę prie televizoriaus. Net dalyvavimas sekmadienio Mišiose kai kam atrodo pernelyg varginanti prievolė...

Šiandienos Evangelija yra apie žmogų, atsidūrusį situacijoje be išeities. Šiame pasakojime tai atsitiko dėl jo paties kaltės. Dažnai patiriame sunkumus nekaltai. Situacijos, žmogiškai atrodančios be išeities, dažnai atveria netikėtai naujas galimybes. Nors ir jaustumės, kad esame parbloškėti neįveikiamų sunkumų, būkime tikri, kažkur netoliese mūsų aplinkoje yra žmonių, kuriems yra dar sunkiau. Susigėstame dėl savo murmėjimo išgirde neįgaluosius žvaliai sportuojant, vargingas šeimas – didžiadvasiškai dalijantis, net įvaikinant našlaičius.

Ketvirtajame amžiuje šventasis Jonas Auksaburnis sakė: „Su vargšais nesidalyti savo gėrybėmis reiškia iš jų vogti ir jiems atimti gyvybę. Mūsų turimi turtai – ne mūsų, o jų“ (Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2446). Šv. Grigalius Didysis primena, kad duodami vargšams būtinų dalykų mes parodome anaipol ne savo dosnumą, bet veikiau atliekame teisingumo pareigą. Panašiai kaip Evangelijos prievaizdas esame Dievo dovanų tvarkytojai. Nebūtų išmintinga atiduoti visas savo santaupas pirmam sutiktam prašytojui prie bažnyčios durų. Jėzus gyrė suktąjį prievaizdą dėl jo apdairumo. Apdairiausias būdas remti vargšus yra reguliariai aukoti *Caritas*, kitoms bažnytinėms organizacijoms ar patikimoms geros valios žmonių iniciatyvoms.

Mamona vadinama apgaulinga ne todėl, kad patys pinigai yra blogio priežastis. Biblijoje sakoma, jog blogio šaknis yra meilė pinigams. Evangelija primena, kad mes, būdami labai išradingi kitose srityse, šio išradingumo netaikome svarbiausiajam dalykui – amžinajam išganymui siekti. Kai kurie žmonės, panašiai kaip pranašo Amoso laikais, tobulina savo įgūdžius apgaulindami kitus. Tačiau Dievas mums davė protą ne tam. „Apsukrumas“ apgaulinėjant vargšus, priešingai negu Evangelijos palyginime, sulaukia griežčiausių pasmerkimo žodžių. Pranašas Amosas tarsi skaito slaptas vertėivų mintis, kuriose šventvagiškai paniekinamas net Dievo dovanotas šabo poilsis. Šiandien melskime Viešpatį, kad jis išmokytų mus išradingai ir kūrybingai darbuotis skleidžiant jo Karalystę.

LEMTINGAS PASIRINKIMAS

26 eilinis sekmadienis (C)

Am 6, 1. 4–7; 1 Tim 6, 11–16; Lk 16, 19–31

Ypač skaudi pasakojimo apie turtuolį ir elgetą detalė yra ta, kad turtuolis pažįsta Lozorių vardu. Patekęs į bėdą jis prašo: „Atsiųsk čionai Lozorių!“ Iki tol jis ne tik nekreipė dėmesio į varguolio skurdą, bet ir nepaisė jo asmens. Iš turtuolio elgesio buvo aišku, kad beasmėnis ir beveidis skarmalius tik gadina prabangią rūmų aplinką. Naujienų laidose žiūrėdami reportažus iš katastrofų ar gamtos nelaimių vietų, jaučiame solidarumą ir gailestį net asmeniškai nepažinodami nukentėjusiųjų. Jei nelaimių aukas pažįstame vardu, jų likimas tampa mums ypač svarbus, nelaimė paliečia asmeniškai. Šiuo požiūriu turtuolio elgesys su Lozoriumi yra visiškai nežmoniškas.

Turtuolis ir vargšas Lozorius gyvena tarsi atskiruose pasauliuose. Jei turtuolio bylą gintų samdytas advokatas, jis veikiausiai argumentuotų, jog jo kliento niekas neprašė, todėl jis ir nesušėpė vargšo. Iš tikrųjų pasakojime neminima, kad vargšas Lozorius būtų prašęs žodžiais. Tačiau visa jo išvaizda bylojo gana iškalbingai. Gyvenime dažnai ir mes norėtume panašiai teisintis: nežinojome, nepastebėjome, mums specialiai nepranešė, pavyzdžiui, kad senukas kaimynas jau kuris laikas nebeišėina iš savo buto... Laimei, būna žmonių, kurie pajaučia, išgirsta, suvokia nebylų pagalbą šauksmą. Jėzus džiaugiasi tais, kurie suprato nebylų kvietimą ir pavalgydino jį alkstantį, pagirdė trokštantį, aplankė ligonį ar kalinį (plg. *Mt 25, 31–46*). Evangelija perspėja: mūsų žemiškieji pasirinkimai nulemia amžinąjį gyvenimą. Po mirties turtuolis ir Lozorius vėl atsiduria priešinguose poliuruose. Dabar turtuolis išgyvena baisią stoką, o vargšas – apstumą. Lozorius (jo vardas reiškia „Dievas padeda“) angelų nunešamas į Abraomo prieglobstį. Tai vienybės su Dievu, ramybės ir pilnatvės būvis. Turtuolis patiria nepakeliamas kančias – net lūpų suvilgymas vandeniu reikštų didžiulį palengvinimą. Šios kančios baisesnės už Lozorius žemėje patirtus vargus. Juk Lozoriumi bent šunys atbėgė laižydavo jo votis.

Šiandienos skaitiniai kelia iššūkį smaguriautojams ir prabangos mėgėjams. Palyginti su kitomis šalimis, mūsų krašte nesiaučia baisyos stichinės nelaimės, milijonams negresia bado rykštė. Visa tai vyksta kažkur toli. Paroduotuvėse galime rinktis maisto produktus iš įvairiausių šalių, net pačius egzotiškiausius. Čia vėl svarbiausia ne kaina ar kiekiai, bet mūsų vidinė nuostata. Gera valgyti skanų ir sveiką maistą dėkojant už jį Dievui. Pavaišinti, pradžiuginti kulinarine išmone artimuosius ar bičiulius

yra meilės išraiška. Tačiau soti gerovė darosi pavojinga, kai pats maistas tampa savitiksliau. Tai problema ne vien tų, kurie kovoja su viršsvoriu. Negerai, jei žmogus, užuot valgęs, idant gyventų, gyvena, kad valgytų. Šventasis Paulius apgailestauja dėl Kristaus kryžiaus priešų, kurių dievas – pilvas (plg. *Fil 3, 19*).

Pranašas Amosas taikliai vaizduoja turtuolių dvasinę aklumą: jie lepinasi dramblio kaulo gultuose, valgo, geria, tepasi rinktiniais aliejais, tačiau „nesisieloja dėl Juozapo žūties“. Ypač tragiška, kad visa tai vyksta prieš pat asirams įsiveržiant į Izraelį. Prabanga apgaulbia juos apgaulinga ramybe. Evangelijos turtuolis žemiškajame gyvenime „kasdien ištaigingai puotaudavo“ apsirengęs purpuru – ypač brangiais drabužiais. Gražūs daiktai nėra blogis. Tačiau prabangus gyvenimas išlepina, aptukina širdį, nejučia užmerkia akis kitų vargams. Aklas turtuolio savanaudiškumas nėra tik atsitiktinis – tai nuolatinė jo pasirinkta nuostata.

Aklumas gresia ne tik medžiaginių gėrybių turėtojams. Kartais atsisakome pagelbėti išvelgdami kitame konkurentą, nepasidalijame savo žiniomis ar proto dovanomis. Kopiname karjeros laiptais, bet neberandame laiko „nenaudingai“ asmeninei draugystei. Šiandien mūsų šalyje dažniau susiduriame ne su maisto stoka, bet su dvasiniu alkium: neviltimi ir širdies tuštuma. Jėzus mus moko, ką daryti, kad išvengtume ano turtuolio likimo – turime „klausytis Mozės ir pranašų“. Dievo įsakymų reikalavimai įrašyti kiekvieno žmogaus širdyje. Pranašai ragina mus neužsidaryti savanaudiškumo kiaute, atsigrežti į Dievą ir artimą. Turtuolis meldžia, kad iš anapus būtų nunešta perspėjimo žinia jo broliams. Deja, jis per vėlai išgirdo savo širdį ir suvokė, kas svarbiausia. Dabar jo perspėjimas neberekalingas. Mums tai atrodo žiauru – kodėl bent nepabandžius? Juk rūpinimasis broliais rodo, kad ir turtuolio širdyje yra gėrio. Panašiai ir mums atrodo, kad ypatingi ženklai ir apsireiškimai turi sujaudinti, versti pakeisti gyvenseną. Žmonės ieško vis naujų veiksmingų įrodymų iš anapus, bet nepaiso Šventojo Rašto liudijimo. Netikinčiųjų prisikėlimu neįtikins ir klinikinę mirtį išgyvenusių žmonių patirtis.

Evangelijos atsakymas nuvilia sensacijų mėgėjus. Abraomo lūpomis nuskamba nuosprendis: „Jeigu jie neklauso Mozės nei pranašų, tai nepatikės, jei kas ir iš numirusių prisikeltų.“ Nors šis atsakymas atrodo negailestingas, jis drauge yra viltingas. Turime ne tik Mozę ir pranašus, bet taip pat Evangeliją. Mes žinome, kad Jėzus atnešė Prisikėlimo žinią visiems, kurie nori ją priimti. Deja, neklausiusieji Mozės nei pranašų nenori priimti ir Jėzaus liudijimo.

Popiežiškoji Biblijos komisija

Biblija ir moralė

Krikščioniškojo elgesio biblinės šaknys

2008 05 11

(Dėl didelės dokumento apimties pateikiame tik antrąją jo dalį)

ANTROJI DALIS
KAI KURIE BIBLINIAI KRITERIJAI MORALINEI
REFLEKSIJAI

Pratarmė

92. Pirmojoje šio dokumento dalyje norėta nustatyti pagrindines antropologines ir teologines kryptis, Rašte pagrindžiančias moralinę refleksiją, ir parodyti svarbiausias iš to išplaukiančias moralines pasekmes.

Antrojoje dalyje pradedama nuo aktualios problematikos. Šiandienai žmonės, kaip individai ir kaip visuomenė, kasdien susiduria su sunkiais moraliniais klausimais, kuriuos kelia mokslo plėtra ir komunikavimo globalizacija, ir kartais net įsitikinusiems krikščionims susidaro įspūdis, jog kai kurios ankstesnės moralinės tikrybės nebegalioja. Pakanka prisiminti įvairius būdus artintis prie moralinių klausimų, susijusių su smurtu, terorizmu, karu, gėrybių paskirstymu, pagarba gamtiniais ištekliams, gyvybe, darbu, lytiškumu, genetiniais tyrimais, šeima ir bendruomeniniu gyvenimu. Tokių sudėtingų problemų akivaizdoje moralinei teologijai gali kilti pagunda Šventąjį Raštą iš dalies ar visiškai nustumti į šalį. Ką daryti, kai Biblija nepateikia išsamių atsakymų? Ir kaip įtraukti biblinius duomenis, kai šiems klausimams studijuoti būtina pasitelkti teologinės refleksijos, proto ir mokslo šviesą? Dabar į tai ir stengsimės atsakyti.

Tai nelengva užduotis, nes Rašto kanonas yra sudėtinga įkvėptųjų tekstų visuma, skirtingų autorių įvairiomis epochomis sukurtų ir daugialypėmis teologinės raiškos formomis išsiskiriančių knygų rinkinys, kur prie moralinių klausimų artinamasi arba jie dėstomi labai įvairiai – kartais įstatymų tekstais ir nurodymais, kartais pasakojimais, kuriuose pateikiamas išganymo slėpinys arba teigiami ar neigiami moralinio elgesio pavyzdžiai. Ilgainiui taip pat išryškėja moralinio jautrumo ir moralinės motyvacijos vystymasis bei tobulėjimas.

Visa tai rodo, jog būtina suformuluoti metodologinius kriterijus, leidžiančius moralės srityje remtis Šventuoju Raštu ir sykiu atsižvelgti į teologinius turinius, sudėtingą literatūrinę formą ir galiausiai kanoninį matmenį. To

siekdami ypač paisysime to, kaip Naujajame Testamente iš naujo perskaitytas Senasis, ir kuo plačiau taikysime nenutrūkstamumo, pertrūkio ir pažangos kategorijas, būdingas santykiams tarp abiejų Testamentų.

93. Aptardami sunkius moralinius pasirinkimus, kuo labiau remsimės Šventuoju Raštu ir skirsime du pamatinius (biblinės žmogaus sampratos atitikimo ir Jėzaus pavyzdžio atitikimo) bei šešis ypatinguosius (sutapimo, priešpriešos, pažangos, bendruomeninio matmens, galutinumo ir įžvelgimo) kriterijus. Kiekvieną jų aptarsime, tektais ir temomis parodydami, kaip jis pagrįstas Rašte ir kokias gaires perša mūsų dienoms.

Abu pamatiniai kriterijai atlieka dvejopą esminę užduotį. Jie kaip tiltas sujungia pirmąją dalį (pagrindines kryptis Rašte) su antrąja (metodologiniais takais), taip laiduodami tarp jų sąryšingumą. Be to, jie tam tikru būdu įvesdina į šešis ypatinguosius kriterijus ir juos aprėpia. Šventajame Rašte galima įžvelgti bent šešias esmines linijas, besisiūlančias kaip kriterijai ir padedančias pagrįsti tvirtus moralinius apsisprendimus: 1) atvirumą atviroms kultūroms ir, vadinasi, tam tikrą etinį visuotinumą (sutapimas); 2) ryžtingą nusistatymą prieš nesuderinamas vertybes (priešprieša); 3) sąžinės tobulėjimo procesą, aptinkamą abiejuose Testamentuose ir pirmiausia vieno su kitu santykiyje (pažanga); 4) šiandien neretės tendencijos moralinį apsisprendimą priskirti vien subjektyviai plotmei pakoregavimą (bendruomeninis matmuo); 5) atvirumą absoliučiai pasaulio ir istorijos ateičiai, iš pagrindų parodančiai moralinio elgesio tikslą ir motyvą (galutinitas); 6) rūpestingą moralinių principų bei normų santykinės ar absoliučios vertės nustatymą Rašte (įžvelgimas).

Turėtų būti aišku, kad peržvelgsime ir aptarsime ne visus problemiškus moralinius klausimus. Atrinkome kelis momentus, padėsiančius atskleisti, kaip moralinę refleksiją galima vaisingai grįsti Šventuoju Raštu. Apskritai norėtume parodyti, kokius momentus biblinis apreiškimas siūlo teisingam moraliniam sprendimui pasiekti.

1. Pamatiniai kriterijai

94. Aiškindami du pamatinius kriterijus remsimės abiem tektais (Dekalogo ir Palaiminimų), kuriuos pateikėme šio dokumento pradžioje dėl jų pamatinio pobūdžio literatūriniu ir teologiniu lygmeniu.

1.1. Pirmasis pamatinis kriterijus: biblinės žmogaus sampratos atitikimas

95. Dėl to, kad nemaža dalis Rašto etinio kultūrinio turinio taip pat aptinkama kitose kultūrose, ir tikintieji

neturi teisingo elgesio monopolio, teigta, jog biblinė moralė nėra originali, o teisingą pažinimą moralės srityje pirmiausia laiduoja protas.

1.1.1. Kriterijaus aiškinimas

Toks samprotavimas klaidingas. Pasak kardinolo Josepho Ratzingerio, „Šventojo Rašto originalumą sudaro ne išskirtinis turinys, bet apvalymas, išvėlgimas ir subrandinimas to, kas būta aplinkinėje kultūroje.“ Jo savitas indėlis dvejojamas: 1) „Kritinis išvėlgimas to, kas tikrai žmogiška, nes tai mus daro panašius į Dievą, ir šio dėmens apvalymas nuo to, kas jį nužmogina“; 2) „to dėmens įtraukimas į naują, būtent Sandoros, prasminį sąryšį“. Kitaip tariant, Šventojo Rašto naujumą „sudaro tai, jog jis ėima žmogišką indėlį, tačiau apreiškimo, kurio viršūnė yra Kristus, dieviškojoje šviesoje jį perkeičia, taip pasiūlydamas mums autentišką gyvenimo kelią“. Tad štai koks jo originalumas ir svarba mūsų laikams, kai problemų sudėtingumas bei kai kurių tikrybių sušvyravimas reikalauja naujo pagilino iš tikėjimo šaltinių. „Be Dievo jokios etikos pastatyti neįmanoma. Net Dekalogas, tikrai moralės šerdis Naujajame Testamente ir toks svarbus diskusijoje tarp kultūrų, suprasimas pirmiausia ne kaip įstatymas, bet kaip dovana: jis – Evangelija ir pilnatviškai suvoktas gali būti tik perspektyvoje, kurios viršūnė yra Kristus; tad jis nėra tiesiog apibrėžtų nurodymų rinkinys, bet pasižymi dinamika, atvira vis didesniai gilinimui“ (*Il rinnovamento della teologia morale: prospettive del Vaticano II e di Veritatis splendor*, in: *Camminare nella luce: Prospettive della teologia morale a partire da Veritatis splendor* [ed. L. Melina e J. Noriega], Roma, PUL, 2004, 39–40 ir 44–45).

Biblija išties atveria vertingą horizontą visiems moraliniams klausimams, taip pat tiems, į kuriuos joje nėra gatavo ir išsamaus atsakymo. Konkrečiau kalbant, prireikus priimti moralinį sprendimą, pirmiausia iškeltini du klausimai: 1) Ar tam tikra moralinė pozicija atitinka sukūrimo teologiją, t. y. požiūrį į žmogų, kurio kaip „Dievo paveikslas“ (*Pr* 1, 26) visas kilnumas atsiskleidžia Kristuje, be galo gilesne prasme esančiame „neregimojo Dievo atvaizdu“ (*Kol* 1, 15)? 2) Ar ji atitinka Sandoros teologiją, t. y. požiūrį į žmogų, kaip individą ir kaip visuomenę, pašauktą artimai bendrystei su Dievu ir veikliam bendradarbiavimui statydamas naują žmoniją, kurios atbaiga yra Kristus?

1.1.2. Bibliniai duomenys

96. Kaip šis bendras kriterijus konkrečiau taikytinas? Kaip pavyzdį pasitelksime Dekalogą, tam tikra prasme Toros pagrindą. Jau pirmojoje dalyje parodėme, kaip šis pamatinis tekstas skaitytinas „aksiologiškai“. Da-

bar dviem pavyzdžiais atskleisime, kaip Sinajaus įstatymas atveria potencialiai turtingą moralinį horizontą, gebantį pagrįsti šiandienę moralinę problematiką atitinkančią refleksiją. Dvi mūsų pasirinktos vertybės yra gyvybė ir santuoka.

a. Gyvybė

„Nežudysi“ (*Iš* 20, 13; *Ist* 5, 17). Savo negatyvia formule draudimas reikalauja nedaryti: gyvybės (čia: žmogaus gyvybės) nevalia griauti. Jėzus išplečia ir tiksliau apibrėžia nedarymo sritį: nevalia sužeisti brolio pykčiu ar įžeidžiamu žodžiu (*Mt* 5, 21–22). Tad tai, kas labai vertinga žmoguje, galima tam tikra prasme nužudyti ir be šautuvų, bombų ar nuodų! Mirtinu ginklu gali tapti liežuvis (*Jok* 3, 8–10) ir neapykanta (*1 Jn* 3, 15).

b. Santuoka

97. „Nesvetimausi“ (*Iš* 20, 14; *Ist* 5, 18). Įsakymu iš pradžių siekta socialinio tikslo, juo turėjo būti laiduotas klanų ir šeimos stabilumas. Šis tikslas – be jokių kalbų – ne mažiau aktualus bei reikalingas šiandien. Ir šiuo atveju Jėzus taip čia pabrėžia draudimo sritį, kad atmetamas bet kuris, net neįgyvendintas, troškimas sulaužyti santuokinę ištikimybę ir tartum sustabdomas Mozės santykinis potvarkis dėl skyrybų (*Mt* 5, 27–32).

1.1.3. Gairės šiems dienoms

a. Gyvybė

98. Perkeltas į aksiologinį kontekstą, šis įsakymas įgyja platesnę perspektyvą.

1) Pirmiausia – ir tai matyti jau Jėzaus Kalno pamokslė – „pagarbos gyvybei“ sąvoka patobulinama. Ši vertybė ne tik susijusi su kūnu, ji programiškai atveria ir žmogaus kilnumui, socialiniam vientisumui ir dvasiniam augimui.

2) Bet net ir pasilikant biologinėje srityje, pagarba šiai vertybei apsaugo žmogų nuo pagundos arogantiškai kėsintis į savo ar kito gyvybę. Todėl Šventojo Rašto „nežudysi“ Bažnyčia suvokia kaip absoliutų įsakymą savanoriškai nesukelti kokio nors žmogaus mirties, nesvarbu kas jis būtų – embrionas ar vaisius, neįgalus, nepagydomas ligonis, socialiniu ar ekonominiu požiūriu nenaudingas laikomas asmuo. Panašiai galima paaiškinti Bažnyčios rezervuotą požiūrį į genetines manipuliacijas.

3) Istorijos tėkmėje plėtojantis civilizacijai, Bažnyčia patobulino savo laikyseną mirties bausmės ir karo atžvilgiu.

Tai buvo padaryta iš pagarbos žmogaus gyvybei. Ta pagarba Bažnyčioje gyva dėl nepaliaujamų Šventojo Rašto apmąstymų ir vis labiau virsta absoliučia vertybe. Tokios tariamai radikalios pozicijos remiasi vis ta pačia antropologine pagrindine sąvoka – pamatiniu žmogaus, sukurto kaip Dievo paveikslas, kilnumu.

4) Mūsų planetos globalių ekologinių problemų akivaizdoje „pagarbos gyvybei“ vertybės atveriamas moralinis horizontas gali lengvai pranokti vien žmonijos interesus. Jis gali grįsti naujus apmąstymus apie gyvūnų ir augalų rūšių pusiausvyrą. Tam mus kviečia Biblijos pasakojimas apie pradžią. Pirmajai žmonių porai iki nuodėmės Dievas patiki keturias užduotis – būti vaisingiems, daugintis, pripildyti ir valdyti žemę ir nustato vegetarinį gyvenimą (*Pr 1, 28–29*). Tuo tarpu Nojus, naujasis Adomas, po potvynio vėl apgyvendinantis žemę, gauna tik tris pirmąsias užduotis; taigi jo galia padaroma santykinė. Dievas leidžia jam valgyti mėsą ir žuvi, tačiau paliepia susilaikyti nuo kraujo, gyvybės simbolio (*Pr 9, 1–4*). Ši pagarbos gyvybei etika remiasi dviem biblinės teologijos temomis: pamatiniu visos kūrinijos „gerumu“ (*Pr 1, 4. 10. 12. 18. 21. 25. 31*) ir sandoros išplėtimu, kad ji apimtų visas gyvas būtybes (*Pr 9, 12–16*).

Kuo Biblijos požiūriu tokią pagarbą gyvybei galima paaiškinti? Tikrai dieviškąja kilme. Gyvybės dovanojimas žmogui simboliškai nusakomas kaip dieviškasis gyvybės alsavimas „įkvėpimas“ (*Pr 2, 7*). Ši „nemari dvasia yra visur“, ji „pripildo pasaulį“ (*Išm 12, 1; 1, 7*).

b. Santuoka

99. Negatyvūs apibūdinimai (vengti, susilaikyti, nedaryti) ne viskas, kas etiškai galioja sutuoktiniams. Įsakymo atveriamas moralinis horizontas, be kita ko, reiškiasi asmenine, abipuse, solidaria atsakomybe. Kiekvienam iš abiejų sutuoktinių tenka pareiga nuolatos atnaujinti savo pradinį išsipareigojimą; abiem privalu paisyti kito sutuoktinio psichologijos, ritmo, pomėgių, dvasinio kelio (*1 Pt 3, 1–2, 7*), jie turi vienas kitą gerbti ir puoselėti vienas kitam meilę, kuri yra klusnumas ir tarnavimas (*Ef 5, 21. 22. 28. 33*), stengtis spręsti nesutarimus ir derinti požiūrius, plėtoti darinius santykius. Pora, kaip tokia, privalo atsakingai apsispręsti dėl vaikų skaičiaus, socialinio indėlio ir dvasinės drausmės. Krikščioniškųjų jungtusių šventumas iš prigimties taip pat apima dinaminę užduotį sutuoktinių porai vis labiau tapti sakramentu ir dažnai trumpalaikių bei paviršutiniškų santykių pasaulyje liudyti bei simbolizuoti Dievo meilės žmonijai ir Kristaus meilės Bažnyčiai tvirtumą, neatšaukiamumą ir vaisingumą.

Suprantama, kad Bažnyčia, nepaliaujamai ištikima Dievo žodžiui, visada aukštino vyro ir moters santuokos didybę, turėdama prieš akis tiek jos kaip „Dievo paveikslas“ (kūrinija) pamatinį kilnumą, tiek jos abipusį ryšį Dievo akivaizdoje ir su Juo (sandora). Bažnyčia nenuilstamai pabrėžia santuokos reikšmę ir šventumą. Ji tai daro ne tiek tam, kad pasmerktų moralinį palaidumą, bet primygtinai liudydama ir gindama pilnavertišką santuokinės tikrovės pagal Dievo valią prasmę.

1.2. Antras pamatinis kriterijus: Jėzaus pavyzdžio atitikimas

1.2.1. Kriterijaus aiškinimas

100. Kitas pamatinis kriterijus dar labiau sutelktas į, taip sakant, tikrai krikščioniškosios moralės šerdį – į sekimą Jėzumi, žodžių ir gyvenimo tobulą atitikimą ir Dievo valios neprilygstamą pavyzdžiu atitikimą. Nebūtina kartoti ir apibendrinti tai, kas apie sekimą Jėzumi buvo pasakyta pirmojoje dalyje. Kadangi tikintiesiems Jėzus yra tobulo elgesio tobulas pavyzdys, moralinio išvelgimo matmeniu konkrečiai kyla problema, ką manyti apie Jėzaus elgesį. Kas tai – norma ar daugiau ar mažiau nepasiekiamas idealas, įkvėpimo šaltinis ar tiesiog atramos taškas?

1.2.2. Bibliniai duomenys

101. Ir čia remsimės vienu pamatiniu tekstu, nurodančiu kryptį ir pirmojoje Evangelijoje užbėgančiu į priekį naujojo įstatymo paskelbimui.

a. Palaiminimai (*Mt 5, 1–12*)

Nuo pat pradžių palaiminimais moralė įkeliama į radikalų horizontą. Jais pamatinis žmogaus kilnumas paradoksaliu būdu išryškintas per nuskriaustų asmenų, ypač ginamų Dievo, pavyzdį: vargdienių, liūdinčių, romiųjų, alkstančiųjų, persekiojamųjų; jie yra „Dievo vaikai“ (*5, 9*), „Dievo karalystės“ paveldėtojai ir piliečiai (*5, 3. 10*). Pats Jėzus radikaliu būdu įkūnija „vargdienio“ (*Mt 8, 19*; plg. *2 Kor 8, 9; Fil 2, 6–8*), „romiojo ir nuolankiojo“ (*Mt 11, 29*) ir „persekiojamojo dėl teismo“ tipą.

b. Tolesnė Kalno pamokslo dalis (*Mt 5, 13–7, 29*)

Palaiminimų neabejotinai negalima skaityti atsietai nuo ilgos kalbos, kuri jais pradedama. Ši kalba, kurioje perteikiamas pamatinis požiūris į moralinį gyvenimą, yra, nepaisant skirtingos formos ir intencijos, savotiška paralelė su Dekalogu. Pirmosios Evangelijos struktūroje tai pirma ilgesnė ir programinė Jėzaus kalba,

iškart atskleidžianti šerdį to, ką reiškia būti ištikimu Dievo vaiku pasaulyje. Foną tam tikru būdu sudaro didesniojo „teisumo“ (gr. *perisseuein pleion*) idėja (Mt 5, 20; taip pat plg. 3, 15; 5, 6. 10; 6, 1. 33; 23, 23).

Jėzus šį didesnįjį teisumą ne tik apreiškia, bet ir yra jo pavyzdys. Pagrindinis principas pateikiama 5, 17–20. Šiomis pradinėmis ištatomis atsiskleidžia visa Jėzaus veiklos programa: „Nemanykite, jog aš atėjęs panaikinti Įstatymo ar Pranašų. Ne panaikinti jų atėjau, bet įvykdyti“ (5, 17). Jėzaus asmuo, veikla ir mokymas reiškia visą apreiškimą to, ko Dievas norėjo Įstatymu ir Pranašais, ir skelbia netrukus ateisiančią Dievo karalystę. Šios kalbos viršūnė yra ištara: „Būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (5, 48). Pagal „Dievo paveikslą ir panašumą“ (Pr 1, 26) sukurtą žmogaus idėja taip toliau tęsiama ir perkeliama į moralės sritį. Pats Dievas yra viso veikimo pavyzdys (gr. *teleios* – „tobulas“, „viso, atbaigto“ prasme). Todėl ir įspėjama: „Pirmiausia ieškokite Dievo karalystės ir jo teisumo“ (6, 33) bei pabrėžiama būtinybė vykdyti „mano dangiškojo Tėvo valią“ (7, 21). Kristus yra šio moralinio tobulumo tobulas pavyzdys (Mt 19, 16–21).

1.2.3. Gairės mūsų dienoms

102. Ligi kokios ribos Jėzaus gyvenimu bei mirtimi įkūnytas radikalumas įpareigojantis?

1) Tikrai nevalia palaiminimais naudotis kaip dingsti kokio nors pavidalo žmogiškajam vargūi idealizuoti ar net tam skatinti. Persekiojimų akivaizdoje neliepiama nė pasiduoti vien pasyviai rezignacijai, vieninteliu sprendimu laikant anapusyybės laukimą. Viena vertus, tiesa, kad Bažnyčia, sekdamą Jėzumi, kenčiantiesiems taria paguodos ir padrąsinimo žodį. Sąvoka „palaimintas“ remiasi hebrajišku žodžiu (šaknis: *šr*), reiškiančiu „tiesiai eiti“ ir peršančiu mintį, kad vargdieniai ir persekiojamieji jau yra pakeliui į Dievo karalystę. Antra vertus, palaiminimų tekstas neatsiejamas nuo moralinių reikalavimų kaip praktikuotinų dorybių: taip kupina religinės ir moralinės prasmės tęsiama „neturto siekimo“ idėja, išreikšta jau pranašo Sofonijo (Sof 2, 3).

2) Raginimas praktikuoti Rašto aiškintojų ir fariziejų viršijantį teisumą (Mt 5, 20) krikščionims reiškia, kad kiekviena moralinė norma esti dinamiškame sūniškojo santykio kontekste. Savo kalboje Jėzus pabrėžtinai akcentuoja šį santykį ir šešiolika kartų pavadina Dievą „jūsų Tėvu“, tik pabaigoje pirmąkart prabildamas apie „mano dangiškąjį Tėvą“ (7, 21). Jis pamini tris tradicines žydų pamaldumo formas: išmaldas, maldą ir pasninką (6, 1–18) pabrėždamas, kad mokinio elgesį turi visiškai lemti vidinis ryšys su Dievu, vengiant bet kokių išskai-

čiavimų, atlygio ar žmogiškojo pagyrimo siekimo. Toliau kalboje dėmesys telkiamas į šį meilės ir pasitikėjimo tarp mokinio ir Dievo, jo Tėvo, ryšį. Iš jo išplaukia mokinio pareiga gyventi pagal Evangeliją. Jei tai neįvyksta, negyvenama taip, kaip nori Dievas ir mokė Jėzus, tada gresia katastrofiški padariniai. Tekstais apie teisumą rimtai įspėjama dėl netikusio elgesio griaujamųjų padarinių. Skaitytojas raginamas rinktis pasitelkiant įvairias metaforas: erdvūs ir ankšti vartai, siauras ir platus kelias, tikri ir netikri pranašai, geras ir netikęs medis, išmintingas ir neišmintingas namo statytojas (7, 13–27).

3) Koku būdu skaitytojas krikščionis gali priimti Kalno pamokslui būdingą akivaizdžiai radikalų moralinį mokymą, pradedant palaiminimais? Krikščionybės istorijoje kelti du pagrindiniai klausimai: kam Kalno pamokslas skirtas – visiems krikščionims ar tik elitui? Kaip jo nurodymus aiškinti?

Mokiniai, sekantys Jėzumi, išties raginami pasiimti elgsena, jau dabar atspindinčią būsimą Karalystės tikrovę: atjausti, neatsakyti smurtu į smurtą, vengti seksualinio išnaudojimo, ieškoti susitaikymo ir meilės net priešams būdų – visi šie nusistatymai ir veiksmai atitinka paties Dievo „teisumą“ ir žymi naują gyvenimą Dievo karalystėje; centrinė vieta tarp jų tenka susitaikymui, atleidimui ir besąlygiškai meilei, teikiantiems kryptį visai Kalno pamokslui etikai.

Tad Jėzaus pamokymai ir pavyzdys nelaikyti nepasiekiamais idealais, net jei ir atspindi tai, kas Dievo vaikams būdinga Karalystės pilnatvėje. Jėzaus nurodomos gairės yra tikri moraliniai imperatyvai, atveriantys pamatinį horizontą, skatinantį mokinį ieškoti ir atrasti panašių būdų, kaip elgtis pagal Evangelijos vertybes, bei pamatinę kryptį, kaip gyventi pasaulyje laukiant ateinančios Karalystės. Jėzaus pamokymai ir pavyzdys teologiškai ir kristologiškai pagrindžia moralinį gyvenimą ir skatina mokinį gyventi pagal Jėzaus apreiškstas Dievo karalystės vertybes.

1.3. Baigiamoji pastaba apie pamatinius kriterijus

103. Jei, remiantis krikščioniškąja morale, prireikia įvertinti tam tikrą elgseną, pravartu iš karto paklausti: kiek ji suderinama su bibliiniu požiūriu į žmogų? Kiek ji vadovaujasi Kristaus pavyzdžiu?

2. Ypatingieji kriterijai

104. Toliau žengiant šiuo keliu, moralės problemų sprendimui naudingos metodologijos kontūrus būtina papildyti konkretesniais kriterijais, irgi išplaukiančiais iš Biblijos.

Šiuos kriterijus galima paremti tokiais pastebėjimais: 1) sutapimas: daug įstatymų bei moralinių normų rodo, kad Biblija yra atvira kitų moralei; 2) priešprieša: Biblija labai aiškiai stoja prieš antivertybes; 3) pažanga: Biblija liudija sąžinės tobulėjimą tam tikrais moraliniais klausimais – tai matoma jau Senajame Testamente, o paskui veikiant Jėzaus mokymui ir Velykų įvykiui; 4) bendruomeninis matmuo: Biblija primygtinai pabrėžia moralės reikšmę bendruomenei; 5) galutinumas: grįsdama viltį anapusiniu gyvenimu, Karalystės (Senasis Testamentas) laukimu ir Velykų slėpiniu (Naujasis Testamentas), Biblija žmogų nepamainomai motyvuoja siekti moralinio tobulumo; 6) išvelgimas: Biblija įvardija principus ir teikia moralės pavyzdžių, kurie ne vienodai vertingi; todėl būtina kritinė nuostata.

Abu anksčiau mūsų pasitelkti pagrindiniai tekstai paaiškina ir šiuos šešis kriterijus: 1) sutapimas: kai kurie priesakai pasitaiko ir ano meto kultūrose. Pavyzdžiui, „Aukso taisyklės“ (Mt 7, 12) pozityvi ir negatyvi formuluotė aptinkama daugelyje kultūrų; 2) prieštata: atmetami kai kurie pagoniški pavyzdžiai, kaip antai paveikslai (Iš 20, 4) ar daugiažodžiavimas meldžiantis (Mt 6, 7); 3) pažanga: visoje kalboje Jėzus aiškina, kas yra didesnis teisumas, parodydamas, kad Toros tikslas ir dvasia pilnatviškai įgyvendinami (plg. Mt 5, 17) gilesniu vidujišku, minčių ir darbų vienybe, reiklesniu moraliniu elgesiu; 4) bendruomeninis matmuo: Jėzus tikrai patobulina iš esmės kolektyvinę Dekalogo moralę, tačiau statydinti bendruomenę galiausiai padeda ir su asmeniu susiję įsakymai; kančios, kurias kas nors prisiima „dėl manęs“, prisideda prie bendruomenės vienybės; 5) galutinumas: prie Dekalogo žemiškosios eschatologijos („ilgo gyvenimo“ pažado Iš 20, 12) Jėzus kaip viso žmogaus elgesio motyvaciją prijungia anapusbės viltį (Mt 5, 3–10; 6, 19–21); 6) išvelgimas: įvairiopaš šabo pagrindimas, vienu atveju kulto (Iš 20, 2–11), kitu – socialinėmis-istorinėmis (Ist 5, 12–15) sąvokomis atveria kelią turtingesniems bei subtiliesiems šabo poilsio ir laiko apmąstymams; Toroje nustatytų (Ist 5, 31–32) skyrybų panaikinimu aikštėn iškeliamas amžinai galiojančių ir su tam tikra kultūra ar epocha susijusių įstatymų skirtumas.

Kiekvieną šių kriterijų galime susieti su koku nors pagrindiniu žodžiu: 1) sutapimas: išmintis kaip žmogiškoji dorybė, potencialiai glūdinti visose kultūrose; 2) priešprieša: tikėjimas; 3) pažanga: teisumas, suprantamas ne tiek klasikinės teologijos, bet labiau turtinga ir dinamine bibrine prasme (hebr. *sedaqa*, gr. *dikaiosisyne*), apimančia Dievo valios paiešką ir kelią į tobulumą (*teleiosis*); 4) bendruomeninis matmuo: broliška meilė (*agape*); 5) galutinumas: viltis; 6) išvelgimas: protinumas, reikalaujantis patikrinti moralinį sprendimą

objektyviai, remiantis egzegeze ir bažnytine tradicija, ir subjektyviai, remiantis Šventosios Dvasios vedama sąžine (*syneidesis*).

2.1. Pirmasis ypatingasis kriterijus: sutapimas

105. Biblija daug kur rodo, kad jos moralė bei įstatymai sutampa su kaimyninių tautų moralinėmis gairėmis. Tuos pačius pagrindinius moralės klausimus kėlė ir Biblijos tradicija, ir filosofai bei etikai, neturėję prieigos prie dieviškojo Apreiškimo ten pateiktų sprendimų. Dažnai sutampa ir atsakymai į tuos klausimus. Čia galima kalbėti apie prigimtą išmintį, potencialiai visuotinę vertybę. Šiandienę Bažnyčią šitai gali padraštinti ieškant bendrų elgesio normų šiuolaikinių problemų atžvilgiu užmegzti dialogą su šiuolaikine kultūra ir kitų religijų bei filosofinių mokymų moralinėmis sistemomis.

2.1.1. Bibliniai duomenys

106. Ir Senajame, ir Naujajame Testamente atrandame tekstų, liudijančių tokią sutarimą moraliniais klausimais. Tai nuodėmės ir blogio kilmė, tam tikros žmogaus elgesio normos, išminties raštijos samprotavimai, moraliniai paraginimai ir dorybių sąrašai.

a. Nuodėmės ir blogio kilmė

Pamatinė biblinė pozicija žmogaus kilnumo ir jo polinkio į nuodėmę atžvilgiu pateikta pirmuosiuose Pradžios knygos skyriuose. Daug čia pateiktų moralinių prielaidų būdingos ir senovės Rytų aplinkai, pirmiausia Mesopotamijos epui „Enuma Eliš“. Šios poemos poveikį atskleidžia daugybė reikšmingų senų paliudijimų. Bendri įsitikinimai apima tai, kad pasaulis sukurtas asmeninės dievybės, žmonės toje visatoje turi ypatingą vietą ir ypatingą santykį su dievybe. Abiejuose kūriniuose žmogaus padėčiai būdinga tai, jog jis negeba nuosekliai elgtis pagal perimtus idealus ir dėl to turi mirti.

Graikų klasikinių dramų mituose žmogaus trūkumai labai gerai suvokiami; kita vertus, tragedija palieka mažai vietos vilčiai ir atleidimui. Didžiosiose klasikinėse tragedijose vaizduojami neišvengiami ir ilgalaikiai šių trūkumų ir nenumaldomo dieviškojo keršto padariniai. Tą patį liudija graikų kapų įrašai, kur vyrauja nesušvelnintas tuščio ir beprasmiško gyvenimo jausmas. Iš to išplaukia pesimistinis požiūris į žmogaus padėtį.

Pačioje Biblijos pradžioje pateiktoje žmogaus prigimties ir būvio analizėje žmogaus egzistencijai priskiriama kitokia reikšmė. Nuo biblinio požiūrio į klystančią žmogaus prigimtį neatsiejama viltis, nes biblinio Apreiškimo Dievas yra mylintis, atleidžiantis ir sukurtuoju

pasauliu besirūpinantis Dievas, o kiekvienas žmogus – jo paveikslas ir atstovas. Neneigiant ar neteisinant žmogaus polinkio į nuodėmę, dėl tvirto įsitikinimo Dievo įsikišimu bei atleidimu moralinėms pastangoms šiuose skyriuose suteikiama teigiama prasmė.

Net jei biblinė pasaulio samprata reiškia kalba, daug ką pasiskolinusia iš Mesopotamijos, Biblijoje yra du ypatingi elementai, kurių stokoja Mesopotamijos mitai. Tai dieviškasis rūpinimasis žmonija ir žmogaus atsakomybė už kūrinijos tęstinumą, atsakomybė, besireiškianti Adomo, sukurto pagal Dievo paveikslą, užduotimi. Mesopotamiškajame pasaulėvaizdyje žmonėms tenka užduotis tarnauti dievams aprūpinant juos aukomis.

b. Įstatymai

107. Senojo Testamento įstatymai (pvz., *Iš* 20–23; *Ist* 12–26) irgi išsitenka didžiojoje senovės Rytų įstatymų tradicijoje (pvz., Hamurabio kodeksas). Pavienių įstatyminių priesakų sutapimas įspūdingas. Didžiulis įstatymo senųjų Rytų kultūroje vertinimas remiasi įsitikinimu, jog įstatymas ir teisingumas, pirmiausia silpnųjų apsauga, neatsiejami nuo kiekvienos bendruomenės gyvenimo.

Senasis Testamentas kreipiasi ne į teisėjus ar karalius, turėjusius palaikyti bei praktikuoti šį teisingumą. Jis kreipiasi į kiekvieną Dievo tautos narį, turintį pripažinti, kad bendrasis gėris yra bendruomeninio gyvenimo šerdis ir sergėtinas solidarumo dvasia. Biblijoje nėra nieko, kas atitiktų „Žmogaus teisių deklaraciją“, mat tai, kas toje Deklaracijoje pateikiama, Biblijoje aptinkama ne kaip gavėjo teisė, bet kaip elgesio subjekto pareiga. Jai pirmiau rūpi ne asmens teisė kaip nors elgtis, bet individo pareiga elgtis su kitais taip, kad būtų gerbiamas Dievo kiekvienam žmogui dovnotas kilnumas ir begalinė žmogaus vertė Dievo akyse. Biblijos įstatymai dažnai yra ne grynos teisinės taisyklės, bet įspėjimai ir nurodymai, keliantys didesnius reikalavimus negu koks nors pavienis įstatymas (pvz., *Iš* 23, 4–5; *Ist* 21, 15–17). Senojo Testamento įstatymai yra pusiaukelėje tarp teisingumo ir moralumo ir siekia per ryšį su Dievu ugdyti sąžinę, kuri yra bendruomeninio gyvenimo pagrindas. Ypač primygtinai reiškiamas įsitikinimas, jog individo kilnumas ir nepriklausomybė Dievo akivaizdoje niekaip neturi būti ribojami kokios nors žmogiškosios priespaudos (*Iš* 22, 20–22; 23, 11–12). Panašiai svarbu ir galbūt dar svarbiau negu senųjų Rytų įstatymų sąvaduose yra rūpintis vargšais ir silpnaisiais. Ir įstatymas, ir Pranašai primygtinai pabrėžia būtinybę ginti jų interesus: pažeidžiamas tautos narys traktuotinas ne tik teisingai, bet ir su dosnumu, kokį Izraeliui Egipte parodė Dievas.

c. Išmintis

108. Helenistinėje epochoje Biblijos moralė atvira mokymuisi iš aplinkos, mokymui patarlėmis ir Egipte egzistavusiam išminties sąjūdžiui. Keli Biblijos patarlių rinkiniai artimai susiję su Amenemopės ir Pta Hotepo išmintimi, ypač kai kalbama apie pagarbą silpniesiems bei pažeidžiamiesiems ir jų apsaugą (plg. *Pat* 22, 17–24). Net jei tai veikiausiai yra žmogiškojo proto išvados, Izraelis yra tvirtai įsitikinęs, jog kiekviena išmintis kyla iš Dievo (*Job* 28; *Sir* 24). Siracidas ypatingu būdu jungia Torą ir žmogiškąją išmintį, nes išmintingasis „skelbs išmintį to, ką yra išmokęs, ir didžiulis Viešpaties Sandoros įstatymu“ (39, 8). Kaip būdinga helenistinei epochai, ir Izraelio neaplenkia nusivylimas ir abejojimas įprastiniais blogio klestėjimo ir mirties galutinumo problemos sprendimais (*Job*; *Koh* 3, 18–22).

d. Paulius ir jo epochos filosofai

109. Prigimtinio įstatymo, arba žmogaus sąžinės gebėjimo skirti, kas darytina ir ko nevalia daryti, reikšmė aiškiai pripažįstama ir branginama *Rom* 2, 14–15. Todėl nieko nuostabaus, kad į *corpus paulinum*, nepaisant neigiamo pagoniškosios moralės vertinimo (pvz., *Ef* 4, 17–23), įtraukti ir keli principai (*topoi*), bendrai būdingi to meto filosofams bei moralės mokytojams. Žinomiausias iš jų, paimtas iš Euripido „Medėjos“, yra *Rom* 7, 16–24. Artimų paralelių su šiuo principu, susijusiu su žmogaus vergavimu savo įpročiams bei aistroms ir tikrosios laisvės stygiumi, aptinkama Ovidijaus „Metamorfozėse“ (7, 20–21) ir šiek tiek vėlesniuose už Pauliaus laikus Epikteto „Pokalbiuose“ (2, 17–19).

Be to, kai kurie Pauliaus principai bei paraginimai primena pozityvius ir negatyvius patarimus, pasitaikančius to meto graikų filosofų mokyklose. Žodiniai panašumai byloja apie literatūrinius skolinius; tai griežtai įrodyta *Gal* 6, 1–10 atžvilgiu, bet tas pat pasakytina ir apie kitas Pauliaus laikų vietas (pvz., *1 Kor* 5, 1). Nors ir negalima teigti, kad Paulius yra plagiatorius ar priklauso kokiai nors filosofų mokyklai, jo principai ir paraginimai vis dėlto artimi stoikams. Kaip ir jo meto filosofai (pirmiausia stoikai), Paulius moko, jog moraliniam elgesiui būtina laisvė nuo aistrų. Kova su aistromis yra ne Naujojo Testamento ar Pauliaus išrasta tema, bet to meto moralės mokymo *topos*. Panašiai kalba Areopage (*Apd* 17, 22–31) rodo, kaip laisvai Paulius naudoja stoikų ar bent graikų populiariosios filosofijos idėjomis; kad parodytų Dievo artumą žmogui, cituoja poetą Aratą iš Kilikijos. Tas pat pasakytina apie Pauliaus laiškus, kuriuose pateikti ištisi anoje epochoje pripažįstamų ir aukštinamų dorybių sąrašai, jie atitinka ano meto moralistų mokymą ir juose minimas

paprastumas, saikingumas, kantrumas, ištvermė, pagarba, sąžiningumas. Paulius originalus tuo, jog tvirtina, kad tik Dvasia gali padėti mūsų silpnumui (*Rom* 8, 3–4. 26). Jo moralėje yra nepajudinamų momentų, būtinų norint įeiti į Dievo karalystę (plg. *Rom* 1, 18–32; *1 Kor* 5, 11; 6, 9–10; *Gal* 5, 19–21). Paulius sykiu tiki, jog išorinių priesakų kodeksas nebūtinai gavusiems Dvasios vaisių, iš pagrindų priešingų kūno darbams (*Gal* 5, 16–18). Krikščionis, kurio gyvenimas su Kristumi yra paslėptas Dieve (plg. *Kol* 3, 3; *Fil* 2, 5), vedamas Dvasios: „Jei gyvename Dvasia, tai ir elkimės pagal Dvasią“ (*Gal* 5, 25; *Rom* 8, 15). Net Pauliaus vadovavimas kitiems laikomas kylančiu iš Dvasios: „Manau, kad ir aš turiu Dievo Dvasią“ (*1 Kor* 7, 40; plg. 7, 25).

2.1.2. Gairės šioms dienoms

110. Mūsų šiandienę situaciją ženklina vis didesnė gamtamokslio pažanga ir milžiniškas žmogaus veiklos galios bei galimybių išsiplėtimas. Humanitariniai mokslai be paliovos gausina žinias apie individą ir visuomenę. Komunikavimo priemonės skatina globalizaciją, vis didesnę visų žemės dalių sąryšį ir tarpusavio priklausomybę. Tokia situacija kelia didelių problemų ir sykiu galimybių žmonių sugyvenimui ir išgyvenimui. Šiuolaikinėse visuomenėse yra daug idėjų, jautrybių, norų, ketinimų, sąjūdžių, grupių, besistengiančių ir spaudžiančių surasti problemų sprendimus ir tinkamai pasinaudoti šiaandienėmis galimybėmis. Krikščionys, gyvendami tokioje aplinkoje, kartu su kitais atsakingi už tinkamų sprendimų suradimą. Bažnyčia palaiko nuolatinį dialogą su sudėtinga šiuolaikine kultūra ir prisideda prie paieškos normų, leidžiančių suvaldyti bendrą situaciją. Paminėsim tik kelias tipiškąs sritis:

- 1) Išaugęs jautrumas žmogaus teisėms pirmiausia paskatino panaikinti vergovę, pabrėžia visų rasų lygybę ir reikalauja įveikti visas diskriminacijos formas.
- 2) Didelis rūpestis dėl masinio naikinimo ginklų ir priemonių plėtros ir platinimo visus verčia reformuluoti konfliktų ir karo etiką bei reikalauja intensyviai siekti taikos.
- 3) Jautrumas lygiam lyčių kilnumui dėl daugelyje kultūrų, taip pat šiuolaikinių, vyraujančių požiūrių reikalauja griežtai patikrinti sąlygas, nuo kurių priklauso jų vaidmenys.
- 4) Technikos galia, besiremianti gamtamoksliu atradimais, atvėrė galimybę iki tol negirdėtu mastu naudotis ir piktnaudžiauti gamtos ištekliais. Didelė tautų nelygybė mokslinės, ekonominės, techninės, politinės, karinės galios požiūriu lėmė didžiulį disbalansą gamtos

išteklų naudojimo srityje. Auga jautrumas iš to kylančioms ekologijos ir teisingumo problemoms. Suvokta būtinybė rimtai išsipareigoti saugoti gamtą, priklausantią visai žmonijai, ir suteikti tinkamas galimybes visoms tautoms naudotis žemės gėrybėmis.

Biblija nepateikia gatavų atsakymų, kaip išspręsti vienokias ar kitokias problemas. Tačiau jos žinia apie Dievą, kuris viską ir visus sukūrė, apie žmogaus atsakomybę už gamtą, apie kiekvieno žmogaus kilnumą, apie ypatingą rūpinimąsi vargšais ir t. t. rengia krikščionis veikliam įsitraukimui ir problemų tinkamų sprendimų paieškai kartu su kitais.

2.2. Antrasis ypatingasis kriterijus

111. Biblija nedviprasmiškai atmeta tam tikras normas ir papročius, praktikuojamus visuomenių, grupių ar individų. Atmetimą Senajame Testamente lemia tikėjimas į Viešpatį, ištikimybė Sandorai, kuria Viešpats nepakartojamai susisaistė su Izraeliu, o Naujajame Testamente – tikėjimas į Jėzų Kristų, Dievo Sūnų, per kurio įsikūnijimą Dievas galutinai su savimi suvienijo visą žmoniją.

2.2.1. Bibliniai duomenys

112. Dekalogas, kurio priesakais tarsi nusakoma, ko nedaryti, atmetama ištisa poelgių grupė. Pristatęs save, Dievas labai pabrėžtinai sako: „Neturėsi kitų Dievų, tiktai mane. Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslo <...>. Jiems nesilenksi ir jų negarbinsi, nes aš Viešpats, tavo Dievas, esu pavydus“ (*Iš* 20, 3–5).

Nuodėmei įvardyti Biblijoje vartojama daug pasakymų. Pranašų mokyme nuodėmė yra gana konkreti tikrovė, kaip antai, smurtas, vagystė, neteisingumas, išnaudojimas, apgavystė, neteisingas apkaltinimas ir t. t. (plg. *Am* 2, 6–7; *Oz* 4, 2; *Mch* 2, 1–2; *Jer* 6, 13; *Ez* 18, 6–8). Pauliaus raštijoje kaip ypatingos nuodėmės minima apgavystė, godumas, pavydas, nesantaika, girtuoklystė, palaidumas ir t. t. (plg. *Rom* 1, 29–31; *1 Kor* 5, 10; *2 Kor* 12, 20; *Gal* 5, 19–21). Nuodėmė iš esmės laikoma asmeninių santykių pažeidimu, nukreipiančiu žmogų prieš Dievą, taip pat kitų žmonių kilnumo ir teisių sulaužymu. Dėmesio centre yra kova su neištikimybė Viešpačiui, Izraelio Dievui, kova su klaidingais Dievo įsivaizdavimais, besireiškiančiais stambeldyste, tarnavimu kitiems dievams. Ši kova reiškiasi Įstatyme, yra labai svarbi pranašams ir nesiliauja net po tremties. Tad pagrindinė Jėzaus užduotis – apreiškšti tikrąjį Dievo veidą (*Jn* 1, 18). Kovos su atsimetimu nuo Dievo ir pirmenybės teikimu kitoms aukščiausiomis laikomoms vertybėms nestokojama ir Pauliaus laiškuose bei Apreiškime Jonui.

a. Pranašų kova su stabmeldyste

113. Kanaane Izraelis susidūrė su kitų dievų garbinimu. Kanaano religija buvo kosmologinė, sutelkusi dėmesį į santykį tarp visatos dieviškosios tvarkos ir žmogaus atsako į ją. Kanaano dievai buvo vargiai kas nors daugiau už gamtos jėgų personifikacijas, o jų garbinimas susijęs su išplėta mitologija ir apeigomis, turinčiomis laiduoti žemės, gyvūnų ir žmonių vaisingumą. Būtent tos vaisingumo apeigos buvo labiausiai smerkiamos Įstatymo ir pranašų. Kita vertus, Izraelio Dievas buvo ne vidukosminis, bet pranokstantis gamtos jėgas ir anapus jų. Henoteizmas kurį laiką taikstėsi su kitų dievų egzistavimu. Tačiau tremties laikotarpiu tapo aišku, kad pagonių dievai buvo niekas, o Viešpats imtas laikyti vieninteliu tikruoju Dievu (radikalus monoteizmas).

Valdant karaliui Ahabui, stabmeldystė tautoje atrodo buvo gana paplitusi (1 Kar 16, 29–34). 1 Kar 17–19 Elijas vaizduojamas kaip Mozės tikėjimo atkūrėjas, Baalo kultui užkariavus siaurinę karalystę. Per dramatišką sceną ant Karmelio kalno tarp Elijo ir Baalo pranašų (1 Kar 18, 20–40) Elijas peikia neryžtingą tautos elgesį ir reikalauja išskirtinio lojalumo Viešpačiui.

Ozėjas irgi konstatuoja, kad pagrindinė socialinio ir politinio sąmyšio priežastis yra į izraelitų kultą smarkiai įsiskverbę Kanaano religiniai papročiai. Izraelitai į savo kultą primaišė Baalo vaisingumo kulto elementų (Oz 4, 7–14; 10, 1–2; 13, 1–3). Kulto nuosmukis sutampa su intrigomis bei išdavystėmis karaliaus rūmuose ir gatvėse (Oz 7, 1–7; 8, 4–7) ir moralinių standartų žlugimu (Oz 4, 1–3). Stabmeldystę pranašai vadina prostitucija (Oz 1–2; 5, 4).

Šventojo Rašto pranašai išplėtoja bendrą nuomonę: savadarbių dievų, t. y. dievų, tarnaujančių tik jų garbintojų interesams, kultas eina ranka rankon su viešosios ir privačiosios moralės smukimu (Am 2, 4–8; Iz 1, 21–31; Jer 7, 1–15; Ez 22, 1–4). Socialinis Bažnyčios mokymas laikosi tos pačios linijos. Ji visada laikėsi nuomonės, kad socialinės-ekonominės sistemos, pretenduojančios į absoliutų autoritetą ir pagal Dievo paveikslą sukurtos žmogaus transcendentinę vertę pajungiančios grupinėms ideologijoms, negali atnešti nieko kito, išskyrus civilizacijos šaknų netektį.

Atrodo, jog tremtį galima laikyti Izraelio laikysenos stabmeldystės atžvilgiu pervarta. Ištremtieji, susidūrę su nugalėtojų daugdievyte, suvokė, kad vienintelis Viešpats yra visko Kūrėjas ir Viešpats (Iz 40, 12–18. 21–26).

b. Kova su pagoniškojo kulto primetimu

114. Makabėjų epochoje tradicinė žydų religija susidūrė su helenizmu, Antiochui IV agresyviau negu jo pirmtakams skleidžiant pagoniškąją kultūrą (167–164 m. pr. Kr.). Iškilė tiesioginė grėsmė judaizmo ir jo tikėjimo į Viešpatį išlikimui. Tai sukėlė dvejopą reakciją – ginkluotą sukilimą (abi Makabėjų knygos) ir pasyvų pasipriešinimą. Danielio knygoje, drąsinant išverti persekiojimus, linkstama prie antrosios alternatyvos.

Išminties knygoje atsiliepiama į mąstytoją, vyravusią helenistiniame pasaulyje prieš pat krikščionybės erą. Ji buvo parašyta diasporos žydams, siekiant apsaugoti juos nuo helenistinės filosofijos bei religijos vilionių ir anuomet Aleksandrijoje plitusių naujųjų kultų. Gamtos garbintojų kaltę sudaro jų atsisakymas kūrinių darbuose bei grožyje išvelgti Dievą Kūrėją. Ieškant Dievo, jiems nepavyksta žengti paskutinio žingsnio (13, 1–9). Stabmeldystės padariniai yra misterijų kultai, kuriuose pačiuose jau slypi bausmė (14, 22–15, 6). Tai parodo visą stabų garbinimo kvailystę, iš pagrindų prieštaraujančią įstabiems darbams, Dievo atliktiems savo tautos labui.

c. Pauliaus nusistatymas prieš pagoniškąjį kultą

115. Krikščionybė kilo iš judaizmo, smarkiai apvalyto nuo stabmeldystės. Plisdama ji susidūrė su pagonybe Romos imperijos, kurioje gyvavo didžiulė religinių kultų įvairovė ir imperatoriaus kultas. Paulius su pagonybe susiduria Efeze (Apd 19, 24–41), o apie ją ir jos padarinius kalba Rom 1, 18–32. Remdamasis helenistinio judaizmo kritika (Išm 13–15), jis plėtoja tradicinę polemiką prieš pagonių pasaulį, paskui kreipiasi į pokalbio partnerį žydą (2, 1–3, 20) ir parodo, kad niekas, nei pagonis, nei žydas, Dievo akivaizdoje nėra teisus be tikėjimo į Jėzų Kristų (3, 21–26).

Dievo savęs apreiškimas kūriniuose turėtų paskatinti žmones tinkamai atsakyti garbinimu ir padėka. Sąmoningas to atsisakymas daro jų mąstymą tuščią, aptemdo širdį, veda prie išivaizduotos išminties ir iškreipto kulto, paremto kūrinių atvaizdų gaminimu bei garbinimu. Stabmeldystė ir lytinis palaidumas, pažeminantis kūną, veiklos, žmonių vienybės ir bendravimo įrankį, tarpusavyje susiję. Toks elgesys nutrina ribas tarp lyčių skirtingų vaidmenų, o tai prieštarauja Dievo planui. Bausmė už tai yra nesuvaldomas geismas taip netikusiai elgtis ir toliau. Pauliaus pateikiamu ydų sąrašu įvardijami socialiniai santykiai plačiausia prasme ir parodomas sugedimas individualiu (Rom 1, 24), tarpasmeniniu (1, 26–27) ir plačiąja prasme socialiniu (1, 29–31) lygmeniu, sugedimas, apimantis bei užnuodijantis visą žmogaus gyvenimą. Atkaklus nuodėmės laikymasis ir pritarimas

jai rodo, kaip toks elgesys, neišvengiamai atskiriantis nuo Dievo, daugeliui tapo „normalus“.

d. Apreiškimo Jonui knygos nusistatymas prieš demonišką, antidievišką sistemą

116. Apreiškimo Jonui knygoje parodomas dvi didelės pasaulyje veikiančios sistemos – Dievo karalystė su Jėzumi bei jo tikinčiaisiais ir šėtono antikaralystė, paplitusi visoje Romos imperijoje. Tad krikščionys gyvena savo įsipareigojimu Kristui žemiškojoje, demoniškoje, sistemoje, viską persmelkiančioje ir priešiškoje Dievui. Jos konkrečios apraiškos yra Romos miestas ir imperatoriaus kultas. Imperatorius įkūnija dievus ir nori būti garbinamas. Visoje imperijoje skleisdamas savo demonišką, prieš Dievą nukreiptą propagandą, jis naudoja valstybiniu aparatu ir imperatoriaus kultu. Simboliškai tai išreiškia „žvėrimi, išnyrančiu iš jūros“ (13, 1), „žvėrimi, atslenkančiu nuo sausumos“ (13, 11) ir „žemės karaliais“ (17, 2. 18); 18, 3. 9). Jo darbas – sukoncentruotas Babilono miestas, kuris jį ir simbolizuoja (17, 1–7).

Apr 17–18 aprašinėjamas Babilono (Romos), pasmerkto žlugti, turtingumas ir prabanga. Miestas simbolizuoja ištisą pagoniškąją gyvenimą (17, 3–6), visiškai priešingą Karalystės vertybėms; dėl to krikščionims už savo liudijimą teks užmokėti gyvybe (17, 6). Miestą ženklina pasitenkinimas savimi (18, 7); tai vartotojiška visuomenė, priklausanti nuo prekybos ir už plačiai paplitusios vergovės kainą siūlanti bet kokią prabangą (18, 11–13. 22–23). Jis agresyviai priešinasi Jėzui ir jo sekėjams (17, 14). Tačiau nepaisant jo šlovės, miestas yra Dievo pasmerkta ir sugrius savaime. Jo sugriuvimas dramatiizuojamas karalių, pirklių ir jūrininkų raudomis (18, 9–24). Krikščionys kviečiami iš miesto „išeiti“ (18, 4), idant išvengtų jo nusikaltimų bei bausmės; jie raginami atsitolti nuo juos supančio blogojo pasaulio; jiems reikia „išminties“, rodančios teigiamą perspektyvą (plg. 17, 7. 9). Jie džiaugiasi, matydami Dievo pergalę prieš savo priešus ir žvelgdami į sugriautą miestą (18, 20–23).

Ši paradigminė žinia gali būti taikoma visiems krikščionims, gyvenantiems panašiomis sąlygomis; jie raginami gintis nuo šio visa apimančio klastingo spaudimo. Tam reikia gebėjimo skaityti laiko ženklus ir pažinti „žvėries skaičių“ (13, 18), puoselėjant tvirtą viltį, kad visi tokie demoniški režimai pasmerkti žlugti. Tik tada krikščionys įstengs priimti teisingus sprendimus ir gyventi brandžiai bei atsakingai.

2.2.2. Gairės šioms dienoms

117. Šiandienės klaidingos elgsenos, reikalaujančios aiškios ir ryžtingos pozicijos, reiškiasi ne kaip stabmel-

diškas paveikslų ir statulų garbinimas, bet veikiau kaip stabmeldystė pavienių asmenų, socialinių grupių ar pačios valstybės atžvilgiu. Aukščiausiomis vertybėmis laikoma kuo didžiausia individuali laisvė ir viską apimanti valstybės valdžia. Tokias nuostatas galima apibūdinti kaip sekuliarizmą, kapitalizmą, materializmą, konsumizmą, individualizmą, hedonizmą, totalitarizmą ir t. t. Visiems šiems -izmams bendra yra tai, kad jie žmogaus gyvenimą suvokia vien imanentiškai, apriboja jį dabartiniu pasauliu ir, užgniauždami transcendenciją, nusigręžia nuo Dievo, neigdami jį ar nekreipdami į jį dėmesio, ir nepripažįsta jo kaip visa ko pradmens ir tikslo. Tokią Dievo užmarštį ir tokį Dievo išleidimą iš akių reikia išvelgti ir įsisąmoninti.

a. Šiuolaikiniai trūkumai

Nors demokratinės visuomenės turi daug teigiamų elementų kultūros, ūkio ir politikos srityse, joms nestinga ir didelių trūkumų. Remiantis teise į absoliučią laisvę, reikalaujama teisės į abortus, eutanaziją, neribojamus genetinius eksperimentus, homoseksualią partnerystę; žmonės laikosi kaip savo pačių būties nepriklausomi kūrėjai. Plačiai paplitusį vartotojišką godumą gali patekinti tik silpnesnių asmenų ir tautų išnaudojimas. Nežabotas pelno siekimas, įgalintas šiuolaikinių technologijų, sąlygoja netramdomą piktnaudžiavimą gamtos ištekliais ir, bent jau netiesiogiai, kitų spaudimą. Vakarų pasauliui mėgaujantis aukštu gyvenimo lygiu, didžiama pasaulio gyventojų skursta.

b. Totalitaristinės tendencijos

118. Teologiniai samprotavimai apie Bažnyčios ir valstybės santykį tradiciškai remiasi beveik tik *Rom 13, 1–7* (plg. *1 Tim 2, 1–2; Tit 3, 1; 1 Pt 2, 13–17*), ir net auto-kračinės valstybės reikalauja klusnumo apeliuodamos į šiuos tekstus. Paulius tiesiog tik konstatuoja teisėtą valdžią, remdamasis įsitikinimu, kad Dievas visuomenėje trokšta tvarkos, o ne anarchijos ir chaoso. Krikščionys irgi priklauso nuo valstybės apsaugos ir daugybės paslaugų, dalijasi su valstybe daugybe vertybių ir negali išvengti savo pilietinės atsakomybės bei dalyvavimo socialiniame gyvenime.

Tačiau po šimtmečio, kuriame totalitariniai režimai nusiaubė ištisus žemynus ir nužudė milijonus žmonių, ši santykio su valstybe supratimą privalu papildyti Apreiškimo Jonui, apibūdinančiu demonišką įtaką valstybės, užgrobiančios Dievo vietą ir pretenduojančios į visą valdžią. Tokia valstybė laikosi Evangelijai prieštaraujančių vertybių ir nuostatų. Ji spaudžia savo piliečius ir reikalauja visiško konformizmo, o atsisakančius paklusti nustumia į paribį arba nužudo. Krikščionys

► Bažnyčia pasaulyje

pašaukti būti „išmintingais“, idant galėtų perskaityti laiko ženklus ir kritikuoti bei demaskuoti tikrovę valstybės, ėmusios vergauti demoniškumui ir prabangiai gyvensenai. Jie pašaukti pateikti politiką, ekonomiką, prekybą Evangelijos šviesoje ir toje šviesoje patikrinti konkrečius visuomenės funkcionavimo projektus. Negalėdami ištrūkti iš laiko, kuriame gyvena, krikščionys privalo išsiugdyti savo tapatybę, įgalinančią juos gyventi savo tikėjimu, remiantis kantria išstverme ir pranašišku liudijimu. Jie kviečiami išrutulioti pasipriešinimo būdus, kurie leistų jiems oponuoti ir skelbti Evangeliją, stoti prieš demonišką galią, veikiančią per civilines institucijas (plg. *Ef 6, 10–20*) ir darančią įtaką šiandieniam pasauliui.

c. Apgaulingas tenkinimasis savimi

119. Ideologijos remiasi žmogaus valia, trokštančia beribės galios. Tokia valia kyla iš atsisakymo pripa-

žinti kūriniškojo būvio priklausomybę nuo Dievo bei maišto prieš jį ir labai ryžtingai stengiasi čia ir dabar perkeisti žmogaus egzistenciją. Galiausiai tai ne ekonominiai, politiniai ar moksliniai siekiai, bet noras autonomiškai disponuoti savimi bei savo likimu ir sukurti žemiškąjį rojų, atnešiantį galutinę visuotinę laimę. Toks eschatologinis lūkestis gali paaiškinti plačiai paplitusią iliuziją, kad sekuliarioje visuomenėje, kur Dievas sistemingai neigiamas ar stumiamas į pakraštį, žmonės vien savo pačių išgalėmis geba pasirūpinti savo moraline ir politine tvarka. Nors tokia ideologija intelektualiai tebėra patraukli ir tebedaro politinę įtaką, vis aiškiau tampa akivaizdu, jog ateitis mums nežada beribės technologinės, industrinės, socialinės ir politinės pažangos.

(*Tęsinys kitame numeryje*)

▼ Dėl popiežiaus neviešai aukojamų Mišių

(*KAI*) Liepos 23 d. Vatikano spaudos salės direktorius kun. Federico Lombardi SJ pareiškė, jog teiginiai, esą popiežius Benediktas XVI privačioje koplyčioje kasdien aukoja Mišias lotyniškai pagal Jono XXIII mišiolo, neatitinka tikrovės. Vatikano atstovas žiniasklaidai šiuo komentaru atsiliepė į Šv. Pijaus X brolijos vyresniojo vyskupo Bernardo Fellay pareiškimus, esą Šventasis Tėvas ir jo asmeninis sekretorius prel. Georgas Gänswinas kai kada švenčia liturgiją „pagal Tridento apeigas“. Šią nuomonę vysk. B. Fellay pareiškė liepos 29 d. Brazilijoje, tvirtindamas, neva vyskupai šantažuoja popiežių, grasindami palikti Bažnyčią, jei Šventasis Tėvas viešai aukos Mišias pagal tridentines apeigas.

Kun. F. Lombardi SJ sakė, kad privačioje popiežiaus koplyčioje altorius yra prie sienos, taigi Benediktas XVI aukoja Mišias nusisukęs nuo dalyvaujančiųjų. Ryto Mišiose dalyvauja popiežiaus kamerdineris ir pašvęstojo gyvenimo asmenys, tarnaujantys popiežiaus apartamentuose, drauge koncelebruoja du asmeniniai popiežiaus sekretoriai. Kun. Lombardi atkreipė dėmesį, jog tradicinėje lotyniškoje liturgijoje nenumatoma koncelebracija. Koplyčioje dalyvaujančiųjų labai Eucharistija aukojama itališkai, todėl akivaizdu, kad Šventasis Tėvas naudojasi naujuoju Mišiolu.

Krikščionių vienybės vizija

(*KAP, KAI*) Naujasis Krikščionių vienybės tarybos pirmininkas arkivyskupas Kurtas Kochas liepos 16 d. interviu šveicarų dienraščiui *Neue Zürcher Zeitung* atkreipė dėmesį į Bažnyčių tarpusavio dialogo blokadą. Pasak jo, kiekviena Bažnyčia pasiduoda pagundai savąją vienybės viziją laikyti ekumenizmo tikslu, kai yra būtina bendra Bažnyčios vienybės vizija. Jis taip pat pabrėžė, kad ekumenizmo procesas neišvengiamas: Evangelijos skelbimas nukentčia dėl to, kad krikščionys nekalba vienu balsu. Jis ragino Bažnyčias glaudžiau bendradarbiauti kasdieniame gyvenime, pavyzdžiui, angažuojantis socialinėje ir suaugusiųjų ugdymo srityje.

Pasak jo, dar anksti galvoti apie Katalikų Bažnyčios įsitraukimą į Pasaulinę Bažnyčių tarybą. Arkivyskupas priminė, kad Tarybai priklauso daugelis kiekybiškai negausių Bažnyčių ir ekumenizmui neišeitų į naudą, jei Katalikų Bažnyčia šioje organizacijoje turėtų tokią didžiulę kiekybinę persvarą. Pasaulinei Bažnyčių tarybai šiuo metu priklauso 349 protestantų, anglikonų, ortodoksų, Rytų krikščionių ir senkatalikių Bažnyčios ir bažnytinės bendruomenės iš 110 šalių. Joms priklauso 560 mln. krikščionių.

Liepos 1 d. Benediktas XVI buvusį Bazelio vyskupą Kurtą Kochą paskyrė Krikščionių vienybės tarybos

pirmininku dėl amžiaus atsistatydinus kardinolui Walteriui Kasperiui. Ta proga šveicarų hierarchui popiežius suteikė arkivyskupo titulą. Vyskupas K. Kochas anksčiau pagarsėjo žiniasklaidoje dėl priešinimosi minaretų statybai Šveicarijoje. Jis taip pat gynė popiežių Joną Paulių II nuo šveicarų intelektualų bei teologų kritikos ir raginimų dėl senatvės atsistatydinti.

Neigiamas finansinis Vatikano balansas

(KAI) Liepos 10 d. buvo paskelbtas Apaštalo Sosto Organizacinių bei ekonominių reikalų kardinolų tarybos posėdžio komunikatas apie Šventojo Sosto ir Vatikano Miesto Valstybės 2009 m. finansines ataskaitas. Liepos 7–9 d. vykusiam Kardinolų tarybos posėdžiui vadovavo Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Tarcisio Bertone. Šventojo Sosto ir Vatikano Miesto Valstybės biudžetai tvarkomi atskirai; 2009 m. jų balansas buvo neigiamas. Pristatydamas Šventojo Sosto finansinę ataskaitą Šventojo Sosto ekonominių reikalų prefektūros pirmininkas arkivyskupas Velasio de Paolis pabrėžė, kad Šventojo Sosto institucijų veikla vykdoma reiškiant Šventojo Tėvo sielovadinį rūpinimąsi visuotine Bažnyčia. Romos kurijos institucijų deficitas kiek viršijo 4,1 mln. eurų. Atskirai aptarta Apaštalo Sosto komunikavimo sistema, ypač Vatikano radijas. Šiose institucijose dirba 2762 žmonės, iš jų 766 dvasininkai, 344 vienuoliai ir 1652 pasauliečiai.

Vatikano Miesto Valstybės biudžetą sudaro Vatikano teritorijoje veikiančių pagalbinių institucijų valdymas, taip pat kultūros bei meno vertybių priežiūra. Arkivyskupas Velasio de Paolis informavo, jog per praėjusius metus deficitas sudarė kiek daugiau negu 7,8 mln. eurų ir buvo 7,5 mln. mažesnis negu 2008 m. Vatikano Miesto Valstybės

institucijose dirba 1891 žmogus. Šių institucijų veikla nepriklauso nuo Šventojo Sosto gaunamų pajamų. Ataskaitoje pabrėžta, kad daugiau išlaidų pareikalavo saugumo garantavimas Vatikano valstybės teritorijoje, taip pat Vatikano bibliotekos, kuri nuo rugsėjo vėl bus atvira mokslininkams, remontas.

Kardinolų taryba taip pat aptarė „Šv. Petro skatiko“ rinkliavą. Praėjusiais metais surinkta daugiau kaip 82 mln. JAV dolerių (apie 7 mln. daugiau negu 2008 m.). Didžiausios sumos paaukotos JAV, Italijoje ir Prancūzijoje. Palyginti su tikinčiųjų skaičiumi, didelis buvo Pietų Korėjos ir Japonijos tikinčiųjų indėlis. Pagal Kanonų teisės normas (1271 kan.) vyskupijos perdavė Šventajam Sostui 31 mln. dolerių. Didžiausias sumas pervedė JAV ir Vokietijos vyskupijos.

Kardinolas įspėjo dėl nykstančio Europos kultūros pamato

(KAP, KAI) Rugsėjo 24 d. Europos vyskupų konferencijų tarybos (CCEE) pirmininkas kardinolas Peteris Erdö Rimini mieste vykusiam tradiciniame Tautų bičiulystės susitikime išreiškė susirūpinimą dėl nykstančio kultūrinio Europos pamato. Pasak jo, išivyraujantis subjektyvizmas ir teisinės diskusijos nėra Europai būdingas dalykas ir negali būti jos kultūros pagrindu. Kardinolas kritikavo įstatymų leidybos atsiejimą nuo žmogaus teisių ir prigimtinės teisės „klasikinės sampratos“. Pasak Vengrijos primo, daugelyje Europos regionų ir visuomenės sluoksnių labai susilpnėjo krikščionių intelektualų vaidmuo. CCEE pirmininkas pabrėžė, kad Europos žemyno kultūrai didžiausią įtaką turėjo krikščionybė, nors taip pat paveikė ir Egipto, Persijos, Mesopotamijos, keltų, germanų, slavų, turkų ir arabų kultūrinės tradicijos. Kardinolas kritikavo švietimo lygį

Europoje. Jo tvirtinimu, nors auga aukštųjų mokyklų absolventų skaičius, tikrų intelektualų per pastarąjį šimtmetį nepadaugėjo, o veikiau sumažėjo. Taip yra dėl žemesnio aukštųjų mokyklų dėstymo lygio, nestabilios atmosferos švietimo srityje, taip pat dėl nepakankamo vertybių perteikimo ugdymo srityje.

Rugsėjo 22 d. judėjimo *Comunione e Liberazione* organizuotame Tautų bičiulystės susitikime buvo perskaitytas Benedikto XVI laiškas. Popiežius ragino jo dalyvius liudyti šiuolaikiniame pasaulyje, kad širdies trokštamus didelius dalykus žmogus gali atrasti tik Dieve. Tik įgyvendindamas giliausius širdies troškimus žmogus gali atrasti ir išgyventi savo tikrąją tapatybę. Popiežius pabrėžė, kad medžiaginiai dalykai negali patenkinti tikrųjų žmogaus troškimų. Pavojingas melas yra tvirtinti, kad žmogaus laimei pakanka vien duonos.

Rugsėjo 22–28 d. Rimini mieste vykusio Tautų bičiulystės susitikimo šūkis šiemet buvo „Širdis kviečia trokšti didelių dalykų“. Tris dešimtmečius judėjimo *Comunione e Liberazione* organizuojamame tarptautiniame renginyje dalyvauja šimtai tūkstančių žmonių, tarp jų iškilūs religinio, visuomeninio ir politinio gyvenimo veikėjai.

Vatikane kritikuota Prancūzijos vykdoma romų deportavimo politika

(KAP, KAI) Rugsėjo 20 d. Popiežiškosios keleivių ir migrantų sielovados tarybos sekretorius arkivyskupas Agostino Marchetto kritikavo Prancūzijos valdžios sprendimą deportuoti romus į Rumuniją ir Bulgariją. Pasak jo, Europos teisė draudžia kolektyvines deportacijas, išskyrus tuos atvejus, kai gresia pavojus viešam saugumui. Arkivyskupas kritikavo Prancūzijos valdžią, kad ji nesilaiko savo šalies įstatymų, dėl to atsirandančios

nelegalios romų gyvenvietės. Prancūzijos valdžios vykdomos akcijos taikomos apie septyniems šimtams asmenų.

Plėtojama Vatikano interneto svetainė

(KAI) Rugsėjo 10 d. interviu dienraščiui *L'Osservatore Romano* Šventojo Sosto interneto tarnybos vadovas mons. Lucio Adrianas Ruizas informavo, kad oficialią Vatikano interneto svetainę kasdien aplanko trys milijonai lankytojų iš viso pasaulio. Vykstant svarbesniems bažnytiniais įvykiams registruojamas dar didesnis internetų skaičius. Daugiausia lankytojų registruojama iš JAV, Italijos, Ispanijos, Vokietijos ir Brazilijos. Labiausiai domimasi popiežiaus Benedikto XVI veiklai skirtais puslapiais. Šiuo metu Vatikano svetainė pateikiama aštuoniomis kalbomis, tarp jų ir kinų. Ateityje ketinama pateikti versijas arabų ir rusų kalbomis.

Vyskupų kongregacijos prefektas apie naująją evangelizaciją

(KAI) Naujasis Vyskupų kongregacijos prefektas kardinolas Marcas Quilletas rugsėjo 18 d. interviu Kanados katalikų žinių agentūrai *Canadian Catholic News* teigė, kad vyskupai turi būti gilaus tikėjimo žmonės, drąsiai skelbiantys Dievo žodį ir gebantys prabilti į žmonių širdis. Vyskupas turi drąsiai skelbti Dievo žodį, tikėdamas Žodžio ir Šventosios Dvasios galia. Pasak kardinolo prefekto, vyskupui būtina vadovautis dvasiniu skyrimu ir neapsiriboti tik politiniais apskaičiavimais. Kardinolas M. Quilletas neabejodamas pareiškė tikėjimą naujosios evangelizacijos sėkme. Kuriant

naują krikščioniškąją kultūrą reikia intelektualų, teologų, filosofų ir apskritai krikščionių, iš tikrųjų tikinčių Evangelija ir priimančių Bažnyčios mokymą moraliniais klausimais. Kardinolas interviu nurodo žalą, kurią tikinčiųjų bendrijai daro ir šiandien tarp inteligentijos vyraujanti prieštaravimo pasaulėžiūra, visiškai nesiderinanti su sekimu paskui Kristų. Kalbėdamas apie dvasininkijos seksualinius piktnaudžiavimus, kardinolas pareiškė įsitikinimą, kad į juos reikia reaguoti ne tik bausmėmis ir atitinkamais bažnytiniais įstatymais, bet ir siekiant švento dvasininkijos gyvenimo.

Liturgija nulems Bažnyčios ateitį

(KAI) Rugsėjo 24 d. Rimini mieste vykusiame Tautų bičiulystės susitikime buvo pristatytas Jozefo Ratzingerio rinktinių raštų pirmasis tomas italų kalba, skirtas liturgijos temai. Rinktinių raštų vyriausiasis redaktorius vyskupas Gerhardas Mülleris interviu Vatikano radijui sakė, kad Benedikto XVI noru jo rinktinių raštų pirmasis tomas skiriamas liturgijos temai, nes nuo liturgijos priklauso Bažnyčios ir krikščioniškojo tikėjimo ateitis. Pasak popiežiaus, krikščionių tikėjimas nėra teorija, filosofija ar ideologija, bet konkretus ir asmeninis santykis su Dievu Švč. Trejybėje, Dievu, kuris Jėzuje Kristuje tapo žmogumi ir esti Šventojoje Dvasioje. Liturgija yra regimas konkretus sakramentinis dalyvavimas dieviškajame Švenčiausiosios Trejybės gyvenime. Tai ne vaidyba, teatras, jausmų ar idėjų saviraiška. Katalikų liturgija yra Dievo santykio su jo sukurtais žmonėmis tikra, objektyvi ir konkreti išraiška.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

mons. Gintaras Grušas
kun. Lionginas Virbalas SJ

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Rimantas Kaunietis
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44151 Kaunas

TIRAŽAS 770 egz.

ISSN 1392-6098

© 2010, „Bažnyčios žinios“